

RAVANDA HAVZASI TAMAMLAYICI KIRSAL KALKINMA PROGRAMI 2019 - 2023

Hazırlayanlar

Prof. Dr. Bülent Gülçubuk
Dr. Dilek Eroğlu
Mustafa Bektaş
Tevfik Fikret Cengiz
Alayça Erözçelik
Doç. Dr. Asiye Kumru
Murat Bayramoğlu
Kemal Uyanık
Hayriye Öztürk
Orhan Yaşar
Şakir Titiz

ÖNSÖZ

Yerel ve kırsal kalkınmanın yaşamsal önemi bugünün dünyasında ve gelecek kurgumuzda her geçen gün daha belirgin hale geliyor. Gıda güvenliği, gıda güvencesi, ekolojik yıkımın önüne geçilmesi, bölgeler ve dolayısıyla topluluklar arası keskinleşen eşitsizliğin giderilmesi gibi dünyamızın ve ülkemizin önünde duran başat sorunların çözümü ve yönetimi için yerelin, kırsal korunması ve güçlendirilmesi Birleşmiş Milletler'in gündeminin merkezine yerleşmiş durumda. Birleşmiş Milletler'in 2014'ü "Aile Çiftçiliği Yılı", 2015'i "Uluslararası Toprak Yılı", 2016'ıy "Uluslararası Bakliyat Yılı" ilan etmesi, kırsal stratejik öneminin makro politikalar bağlamında bir göstergesidir.

Göçün ağır etkilerine rağmen hala önemli bir nüfusu içinde barındıran ve toplam tarımsal üretimimiz içinde ağırlığını koruyan "kır", bugünün ve uzak-yakın gelecek planlamalarının içinde daha fazla yer almaya devam edecek.

Türkiye'de kırsal kalkınmaya en fazla gereksinim duyan bölgelerin başında kuşkusuz Güneydoğu Anadolu Bölgesi gelmektedir. Bölgenin yerel ve kırsal kalkınma çalışmalarının vizyonunu oluşturan ve yerel dinamikleri harekete geçirebilen en önemli aktör kuşkusuz GAP Bölge Kalkınma İdaresi'dir. Besni İlçesi Kırsal Kalkınma Programı'nın bir sivil toplum kuruluşu ve üniversite ile birlikte oluşturulması fikri, GAP BKİ'nin vizyonunun bir yansıması olduğunun altı çizilmelidir.

Özyeğin Vakfı, kırsal ve yerel kalkınmaya Bitlis ve Kilis örneklerinde olduğu gibi uzun erimli saha uygulamalarıyla, alanda çalışan uzmanların kapasitelerini artırmak üzere düzenlediği sertifika programlarıyla ve akademik çalışmalarla yerel kalkınma modelleri oluşturmaya, politikaları etkilemeye ve tarla ile akademi arasında köprü olmaya çalışmaktadır.

Elinizdeki bu çalışma GAP BKİ, Hüsnü M. Özyeğin Vakfı ve Özyeğin Üniversitesi'nin temsil ettikleri kamu-STK-üniversite işbirliğinin bir ürünüdür.

Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Planını hazırlayan değerli akademisyen dostlarımıza, saha uzmanlarına, stajyerlerimize sonsuz teşekkür ederiz.

Çalışmanın hazırlık aşamasında gerek bölgeye dair bilgi, belge paylaşımında gerek ev sahibi olarak sorun tespitlerini ve çözüm önerilerini paylaşan kamu idarecilerine, sivil toplum kuruluşu yöneticilerine, belde belediye başkanlarına ve kapısını bize açan Besni halkına şükranlarımızı sunuyoruz.

Dileriz bu rapor Ravanda köylerinin hak ettiği gelişimine katkı sağlar.

Hüsnü M. Özyeğin Vakfı

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	6
Yaklaşım ve Yöntem	12

RAVANDA HAVZASI TAMAMLAYICI KIRSAL KALKINMA PROGRAMI KAPSAMINDAKİ YERLEŞİMLER	14
--	-----------

RAVANDA HAVZASI KÖYLERİNE İLİŞKİN VERİLER-SAPTAMALAR	15
---	-----------

RAVANDALI KADINLAR DERNEĞİ GELİŞİM PLANI	22
---	-----------

TARIMSAL ÜRÜNLERİN DEĞERLENDİRME PAZARLAMA BİÇİMLERİ	25
---	-----------

TARIMSAL ÜRETİMDE TEMEL SORUN SAPTAMALARI VE ÇÖZÜM YAKLAŞIMLARI	
--	--

Bitkisel Üretimde Sorunlar ve Çözüm Yaklaşımları	26
--	----

Hayvansal Üretimde Sorunlar ve Çözüm Yaklaşımları	28
---	----

Havza Halkının Beklentileri ve Kalkınma Sürecinde Rol Tanımlamaları	29
---	----

POLATELİ VE MUSABEYLİ İLÇLERİNDE UMUTVAR ÜRÜNLERE YÖNELİK ALT SANAYİ GELİŞTİRME VE DEĞER ZİNCİRİ ANALİZLERİ	
--	--

Polateli ve Musabeyli İlçelerinde Üzüm Tarımını Geliştirme ve Değer Zinciri Analizi	30
---	----

Polateli ve Musabeyli İlçelerinde Küçükbaş Hayvancılığı Geliştirme, Buna Dayalı Süt Ürünleri İşleme Tesisi Değer Zinciri Analizi	35
--	----

RAVANDA HAVZASI TAMAMLAYICI KIRSAL KALKINMA STRATEJİSİ ANALİZİ	39
---	-----------

Genel Kırsal ve Tarımsal Saptamalar ve Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Ana Faaliyet Unsurları	40
---	----

Kırsal Kalkınma Stratejisine İlişkin SWOT Analizi	43
---	----

Tarımsal Yapının İyileştirilmesine Yönelik Eğitim Konuları	46
--	----

Kırsal Kalkınmada Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Hedefler	48
--	----

Kırsal Kalkınma Açısından Ön Plana Çıkan Alanları ve Proje Konuları	51
---	----

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME KIRSAL KALKINMA PROGRAMI EYLEM PLANI	53
--	-----------

Programın Sürdürülebilirliği ve Sağlanacak Fayda-Çıktılar	57
---	----

Ek:1	
Ravanda Havzası Küçükbaş Hayvancılık ve Süt Ürünleri İşleme Ön Fizibilitesi	61

Ek:2	
Ravanda Havzası Üzüm İşleme ve Kurutma Tesisi Projesi EKONOMİK ANALİZ	69

Ek:3	
Bölgesel Tasarım Açısından Ravanda Havzasında Kırsal Kalkınma Programı	70

RAVANDA HAVZASI TAMAMLAYICI KIRSAL KALKINMA PROGRAMI

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

GAP Bölge Kalkınma İdaresi ve Hüsnü M. Özyeğin Vakfı (HMÖV) GAP Bölgesi'nde model olabilecek "kırsal kalkınma programları" uygulamak üzere iş birliğine gitme kararı almışlardır. Burada temel hedef; Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ekonomik büyüme, toplumsal kalkınma, sosyal gelişme ve istihdam artışı sağlanarak ilçelerde yaşayan vatandaşlarımızın refah, huzur ve mutluluğunun artırılmasıdır. Bu çalışmaların hedeflerinden bir diğer ise, GAP Bölgesi içinde ve GAP Bölgesi ile diğer bölgeler arasındaki farklılıkların azaltılması amacıyla yeni ulusal ve bölgesel kalkınma politikalarıyla uyumlu bir şekilde, gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve gelirin artırılması sayesinde bölgesel ve il düzeyinde kalkınmaya katkı sağlanmasıdır.

Özyeğin Vakfı'nın 2008 yılında başladığı kırsal kalkınma programına dayanak teşkil eden stratejik yaklaşım temel olarak Birleşmiş Milletler Milenyum Hedefleri'ni referans almıştır. Program bütünlüklü bir kalkınma yaklaşımı ile insan refahını etkileyen tüm unsurları kapsayan ve yaşam kalitesini çok yönlü yükseltmeyi hedefleyen bir perspektifte kurgulanmıştır. Aşırı yoksulluk ve açlığın bertaraf edilmesi, evrensel ilköğretimin gerçekleştirilmesi, cinsiyet eşitliğinin ve kadın haklarının geliştirilmesi, çocuk ölümlerinin azaltılması, anne sağlığının geliştirilmesi, HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla savaş, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, kalkınma için küresel bir ortaklığın geliştirilmesi milenyum hedefleri Bitlis/Kavar Havzası Kırsal Kalkınma Programı ve Kilis/Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Programı'nın perspektifini oluşturmuştu. Milenyum hedeflerinin HMÖV'ün kalkınma programına izdüşümü:

- Ekonomik Kapasitenin Güçlendirilmesi
- Sosyal Refah
- Kadının Güçlendirilmesi
- Altyapı
- Doğal Varlıklar
- Örgütlenme ve Sürdürülebilirlik
- Kırsal Politikaların Etkilenmesi
- Ortaklıklar ve İşbirlikleri olarak yansımıştır.

Eylül 2015'te dünya liderleri tarafından Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi (2030 Agenda for Sustainable Development) çalışmasına istinaden 17 hedef ile ilgili olarak 1 Ocak 2016 tarihinde BM tarafından resmi uygulama süreci başlatılmıştır. Ülkelerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne dair yaklaşımlarının 3 farklı kategoride toplandığı görülmektedir. Fransa, Norveç, Almanya gibi gelişmiş ülkeler bütüncül bir yaklaşımla temel politika dokümanlarına entegre etmekte, sosyo-ekonomik gelişmişliklerinin de yardımıyla iklim değişikliği, toplumsal cinsiyet eşitliği, eğitim gibi başlıklarda seçilmiş hedefleri öncelikli olarak gündemlerine almaktadır. İkinci gruptaki az gelişmiş ülkelerde, yoksulluğun azaltılması ile ekonomik ve sosyal kalkınma başlıklarındaki hedefler diğer hedeflere kıyasla öncelik taşımakta ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik kurumsal kapasite ve politika çerçevesinin oluşturulması önemli olmaktadır. Brezilya, Meksika, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin kalkınma politikalarına doğrudan entegre edilmesine ve kurumsal yapıların etkinleştirilmesine önem verildiği saptanmaktadır.

Özyeğin Vakfı kırsal kalkınma hedefleri doğrultusunda 2011 yılında Ravanda Havzası'nda çalışmaya başlamıştır. Bunun için rasyonel alan seçimi amacıyla öncelikle Ravanda Havzası'nda bir ihtiyaç analizi yapılmıştır. Bu ihtiyaç analizi çalışması sonucunda projenin kurgusu ve 5 yıllık proje planı oluşturulmuş, oluşturulan bu plan başta tarım il teşkilatları ve GAP İdaresi olmak üzere, havzadaki köy muhtarlıkları, yerel liderler ve Kilis Üniversitesi'ndeki hocalarla gözden geçirildikten sonra planın son şekli verilmiştir. 2011 yılındaki tespitlere göre Ravanda Havzası'nın temel üretim ve geçim kaynaklarının sırasıyla zeytincilik, bağcılık ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğidir. Kalkınma programının ekonomik faaliyetlerinin kurgusu da bu tespitten yola çıkılarak tasarlanmıştır. Yani, çıkış noktası olarak, konu temelinde hedef grupların güçlendirilmesi, umutvar ürünlerin işlenmesi ve "mevcut ürünleri marka değeri kazandırarak pazarlayabilme" yaklaşımı benimsenmiştir. Program ayrıca meyvecilik, tarla tarımının iyileştirilmesi, yem bitkisi üretimlerinin yaygınlaştırılması, kadınlara gelir getirici ekonomik faaliyetler yaratılması, alternatif üretim modellerinin havzaya adaptasyonlarını da içermekte idi.

Özyeğin Vakfı'nın Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Programı kapsamında bugüne dek hayata geçirdiği alt projeler ve temel faaliyetlerin dökümü, gelecek planlamalar ve uygulamalar için perspektif yaratmada yararlı olacaktır:

Ekonomik Gelişme

- 81 aileye 6.200 adet zeytin fidanı dağıtıldı.
- Lider çiftçilerin katılımıyla Burhaniye, Edremit ve Gödence'de zeytin bahçeleri ve zeytinyağı işletmelerine gezi düzenlendi.

- Kaba yem temini için fiğ ekilişleri gerçekleştirildi.
- Hububat tarımında sertifikalı tohum desteği verildi.
- Yumurta tavukçuluğu için 8 kadına destek sağlandı.
- Hayvan yetiştiricileri için “yem işleme ünitesi” kuruldu.
- 17 üretici el traktörü, pülverizatör, süt sağım makinesi ve zeytin hasat makinesi sahibi oldu.
- Üreticilere düzenli olarak yem desteğinde bulunuldu.
- Barınaklar modernize edildi. Otomatik hayvan sulukları barınaklara monte edildi.
- Barınak ilaçlamaları düzenli olarak yapıldı.
- Brusella hastalığı ile mücadele için kadınlara eğitim verildi.
- Gökmusa köyünde üzüm, fıstık seleksiyon ve yem karma-ezme makinelerinin olduğu bir tesis kuruldu.
- Proje başlangıcı itibariyle hayvan muayeneleri ve kontrolleri yapıldı.

Altyapı

- Aşağı Kalecik köyünde dernek binası inşa edildi.
- Bektaşoğlu köyünde dernek faaliyetlerinin yürütüleceği okul binasının onarımına destek verildi.
- Her köye durak inşa edildi.
- Dutluca köyünde sulama amaçlı bir sulama havuzu tadilatı gerçekleştirildi.
- Yeşiloba köyünde hayvan sulama yalağının yapıldı.
- Köy odalarının iç malzemeleri olan masa ve sandalye tefrişatı alımına destek verildi.
- Sabanlı Köyü İlkokulu'nun bahçe duvarı yapımı ve bahçesinin ağaçlandırılmasına destek verildi.

Çevre

- Sivrisinek mücadelesi için ilaçlama çalışmaları her köyde yapıldı.
- Çöp toplama alanları inşa edildi.
- Mera ıslahı eğitimleri verildi.
- Yem İşleme Ünitesinin elektrik ihtiyacı güneş panelleriyle sağlandı.

Sosyal Refah

- Her yıl bağbozumu döneminde düzenlenen ve geleneksel hale gelen Ravanda Festivali havza köylerinden katılım ile gerçekleştirildi. Festival il genelinde ses getiren ve beklenen bir etkinlik olmayı başardı.
- Fotoğrafçılık eğitimi alan 6 genç kız tarafından çekilen fotoğraf sergisi düzenlendi.
- AÇEV'in Vodofone ile ortak inisiyatifi ile Belenözü köyü ve ilkokuluna kütüphane kuruldu.

- Yeşiloba köyünde köy okuluna bir kitaplık kuruldu ve kitap desteği sağlandı. Köy içi ve çevre köylerden ödünç kitap alımları başladı.
- Projenin başlangıcından bugüne dek okullaşmanın artırılması amacıyla 7 köyde 32 öğrenci açık öğretime kaydedildi. 7 köyde 26 öğrenci açık lise ve ilköğretim eğitimine devam ediyor. Şu ana kadar 3 öğrenci açık öğretim lisesinden, 3 öğrenci de açık öğretim ilkokulundan mezun olmuştur
- Havzada 3 üniversite öğrencisine burs desteği sağlanmaktadır. Bu öğrencilerden biri mezun olmuştur.
- Köy okullarına kırtasiye yardımı yapıldı.
- Kilis Ağız-Diş Sağlığı Merkezi ve bir firmayla yapılan iş birliğiyle öğrenciler diş taramasından geçti.
- Fiba Gönüllüleri 23 Nisan Çocuk ve 29 Ekim Cumhuriyet Bayramlarında çocuklar ile atölye çalışmaları yaparak ve okulların ihtiyaçlarını karşılayarak destek verdiler.
- Çocuk koro çalışması yapıldı.

AÇEV Eğitimleri

- Yetişkin Okuma Grubu 7 köyden yaklaşık 62 kadın ile devam etmektedir.
- Bugüne dek okunan kitaplar: Sait Faik Abasıyanık- Semaver, Seçme Hikayeler, Son Kuşlar, Orhan Kemal- Baba Evi, Zülfü Livaneli- Mutluluk
- Dere Tepe Kadın Destek Programı kapsamında 7 köyden toplam 140 kadın AÇEV eğitimlerine katıldı ve sertifikalarını aldı.
- Çocuk Okuma Grubu 4 köyden yaklaşık 45 çocuğun katılımıyla devam etmektedir.
- 2016 itibariyle Sabanlı ve Gökmusa köylerinde “Yaz Anaokulu” açılmaktadır. Bugüne dek yaz anaokulu faaliyetinden 35 çocuk faydalandı. Bu faaliyetin ulaşım desteği Ravandalı Kadınlar Derneği, Musabeyli Kaymakamlığı ve Özyeğin Vakfı tarafından sağlanmaktadır.

Ravandalı Kadınlar Derneği

Yaklaşık 2 yıllık örgütlenme çalışmalarının ürünü olarak 3 köyden 20 kurucu üye ile Aralık 2014'te kuruldu.

Hazırlıklar

- Bir yıl süresince örgütlenme eğitimleri ve tartışma toplantıları yapıldı.
- Örgütlenmenin çekirdeğini oluşturan 17 kadının katılımıyla Hatay Yeşilpınar Kadın Derneği ziyareti gerçekleştirildi.
- Toplam 140 kadın AÇEV eğitimlerine katıldı ve sertifikalarını aldı.

İpekyolu Kalkınma Ajansı Destekli Eğitimler

- İletişim, Takım Çalışması ve Motivasyon
- Etkin Yöneticilik
- Bilgisayar ve İnternet Kullanımı
- Temel Muhasebe ve Kayıt Tutma
- Vakıflı Köyü Kooperatifi Teknik Gezi

Derneğin Gerçekleştirdiği Faaliyetler

- Ravanda Bağ Bozumu Şenliği
- 23 Nisan Çocuk Bayramı kapsamında çocuklara yönelik geziler düzenlemek
- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kapsamında etkinliklere , tiyatro gösterilerine katılım düzenlemek
- Fuarlara katılım
- Kadın korusu

Ürün paketleme ve satışları

- Dernek Facebook, Twitter ve Instagram sayfaları
- Gaziantep'te farklı AVM'lerde ürün satışı ve tanıtım için stant kurulumu

Butik Saf Zeytinyağı Sabunu Yapımı

- Gökmusa öyünde bulunan Sabun Atölyesi'nde gönüllü bir uzman, 3 kadına "soğuk yöntem" sabun yapımını öğretti.
- Dernek üyeleri satışa yönelik ürün satın alma, paketleme ve siparişlere cevap verme kapasitesine kavuştu.
- İnternet satışı yapan sitelerden siparişler alınıp gönderilmektedir.
- 36 farklı ürünün satışları gerçekleştirilmektedir.
- Yılbaşı, Ramazan Bayramı gibi özel günlerde toplu siparişler alan Dernek, üyelerinin gelir elde etmesini sağlamaktadır.

Ravanda Havzası'nda kadınlar ve gençler ekonomik hayata ve üretim faaliyetlerine katılım açısından umut verici isteklilik yaşamaktadır. Ravanda Havzası'ndaki mevcut potansiyel kalkınma sürecinde **gençlere ve kadınlara** daha aktif yer verir niteliktedir. Bu nedenle Ravanda Havzası'nda gençlerin ve kadınların kapasitelerinin arttırılmasına özel önem verilecektir. İşte, bu programda mevcut dernek, kooperatif örgütlenmeleri üzerinden kadınların ve gençlerin öncelikli olarak yer aldığı konu temelli bir kalkınma

yaklaşımının uygulanması amaçlanmaktadır. Burada özellikle kalkınmanın ekonomik boyutunun mevcut dernek üzerinden mi, yoksa yeni kurulacak bir yapı üzerinden mi hayata geçirileceği süreç içinde netlik kazanacaktır.

Program süresince GAP Bölge Kalkınma İdaresi ile **ortaklık ve iş birliği** yapılacak ve konu ile ilgili paydaşların kaynaklarından yararlanabilmek üzere özel bir çalışma yürütülecektir.

Kilis ili Ravanda Havzası'nda yer alan yerleşimlerde kırsal kalkınmayı hedefleyen programın ortaya konulmasını amaçlayan bu çalışmanın temel amacı, havzada konu temelli sürdürülebilir kırsal kalkınmayı esas alarak, bir taraftan kırsal kesimin gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltecek, diğer taraftan toplum kalkınmasını güçlendirecek sosyal-kültürel faaliyetleri tanımlamak ve gerekçelendirmektir. Program saha uygulamalarının yanısıra GAP Bölge Kalkınma İdaresi, HMÖV ve Özyeğin Üniversitesi'nin kurumsal kimliklerinde yansımaları bulan Kamu-Üniversite-STK iş birliğinin örnek uygulamasını da gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Bunlardan hareketle çalışmanın ana amacı şu biçimde sıralanabilir:

- Ravanda Havzası'nda tamamlayıcı kırsal kalkınma programı bileşenlerini saptamak,
- Havzada konu temelli faaliyet bileşenlerini saptamak,
- Havzada bitkisel üretim ve hayvancılık potansiyelini tanımlamak,
- Havzada tarımsal üretimden elde edilen katma değeri artırıcı önerileri ortaya koymak,
- Havzada mevcut kadın derneğinin güçlendirilmesine yönelik faaliyetleri saptamak,
- Havzada tarıma dayalı sanayi yapısı hakkında bilgi vermek ve işlemeye konu olabilecek ürünleri saptamak,
- Havzadaki köylerde eğitim kalitesini yükseltmeye yönelik çalışmalarda bulunmak,
- Ekolojik sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik altlık oluşturmak,
- Özellikle gençlerin yaşadıkları coğrafyaya aidiyetlerini güçlendirecek sosyal ve kültürel gelişim mecralarını oluşturmak.

Yaklaşım ve Yöntem

Çalışma katılımcı bir yaklaşımla ele alınmıştır. Ravanda Havzası'ndaki yerleşimlerde hızlı kırsal değerlendirme tekniğinden hareketle grup tartışmaları düzenlenmiştir. Ayrıca, ilçelerde konu ile ilgili paydaşlarla görüşülmüştür. Buradaki temel amaç, çalışma kapsamında mevcut resmi verilerin yanı sıra bizzat köylerden de bilgi derlenmesidir. Yöntem olarak çalışmanın aşamaları aşağıda belirtildiği biçimdedir;

Hazırlık

1. Programı hazırlayacak uzman ekip ile programın uygulama aşamasında yetki ve sorumluluğu alacak olan GAP BKİ ve Özyeğin Vakfı ile kırsal kalkınma stratejisinin tartışıldı.
2. Uygun alan seçim kriterleri kalkınma stratejisine göre belirlendi.
3. Hızlı kırsal değerlendirme ve gözlem formları yarı yapılmış bir form halinde hazırlandı.
4. Çalışılacak alanla ilgili literatür toplandı. (Kitaplar, raporlar, kurumların çalışmaları, projeler gibi).

Sırasında

5. Bölge, il, ilçe ve köyler özelinde çalışılan alana özgü sorunların, yatırımların ve projeksiyonların anlaşılması için ilgili kamu kurumlarıyla, üretici örgütleriyle ve STK'larla ilk görüşmeler yapıldı.
6. İlk köy keşif ziyaretleri-tüm köyleri ve beldeleri içine alacak biçimde-gerçekleştirildi. Hızlı gözlem formları dolduruldu ve dar görüşmeler gerçekleştirildi.
7. İlk ziyaretler sonrasında önceden belirlenmiş kriterler eşliğinde ekip değerlendirmesi yapıldı.
8. Kriterlere uygun olan ve ekibin ortaklaştığı köylere ikinci ziyaretler gerçekleştirildi.
9. Erkeklerle odak grup toplantıları yapıldı. Bu toplantılarda ihtiyaç & potansiyel analiz formu dolduruldu ve grup tartışmasının sonuçları not edildi.
10. Kadınlarla odak grup görüşmeleri yapıldı. Yarı yapılandırılmış bu odak grup çalışmalarının çıktıları not edildi.
11. Köy içi geziler yapıldı.
12. Her odak grup sonrası elde edilen bilgiler ekip içinde tartışıldı ve derlendi.
13. Odak grup görüşmeleri sırasında alınan hızlı notların çözümlenmesi ve günlük raporlanması sağlandı.

14. Açık kalan ya da çelişik bilgilerin anahtar kişi görüşmeleri veya grupla yapılacak üçüncü görüşmeler sağlandı.

15. Seçilen köylerin, ortaya çıkan sorunlar ve çözüm önerileri ilgili yerel kamu kurumları, STK'lar ile yapılan ikinci tur görüşmelerde ele alındı.

16. İlçe ve beldede esnaf ziyaretleri ve görüşmeleri gerçekleştirildi.

Sonunda

17. Uzman ekip kendi uzmanlık alanlarına göre analizlerini, proje önerilerini raporladılar.

18. Farklı uzmanlık alanlarından gelen damıtılmış raporlar, ortaklaşım stratejiye uygun olarak kapsamlı raporlara dönüştürüldü.

Sonraki Adımlar

19. Oluşturulan taslak kalkınma programı ve bütçenin projenin muhatapları olan köylüler, yerel kamu idarecileri, üretici örgütlerinin ve STK'ların temsilcileri ile tartışılması,

20. Çıkan sonuçlar ve programın çalışmaya katılan veya katılmayanlara gönderilerek yazılı önerilerinin alınması,

21. Programın revizyonu ve uygulama aşamasına geçiş.

Çalışmada ana materyal olarak istatistikler, raporlar, brifing raporları, kurum görüşleri, anahtar kişilerle görüşmeler, işletme ziyaretleri bilgileri, değerlendirme soru formu, yerleşim düzeyi hızlı kırsal değerlendirme formları ve odak grup görüşmelerinden elde edilen veriler kullanılmıştır.

Bu raporda havzada yer alan yerleşimlere ilişkin konu temelli tamamlayıcı kırsal kalkınma yaklaşımından hareketle alan çalışmalarında elde edilen köy düzeyi veriler sunulmuş olup, ekonomik kalkınmaya yönelik öneriler-faaliyet tanımları yapılmıştır.

RAVANDA HAVZASI TAMAMLAYICI KIRSAL KALKINMA PROGRAMI KAPSAMINDAKİ YERLEŞİMLER

Havzada yer alan yerleşimler şunlardır: Musabeyli ve Polateli ilçelerine bağlı Gökmusa, Yeşiloba, Dutluca, Sabanlı, Belenözü, Bektaşoğlu, Koççağız, Aşağı Kalecik köyleri.

Tablo.1. Havzada Yer Alan Köylerin Nüfus Miktarları-2017

Köyler	Nüfus Miktarı		
	Toplam	Erkek	Kadın
Musabeyli İlçesi			
Aşağı Kalecik	106	47	59
Dutluca	75	37	38
Gökmusa	97	38	59
Koççağız	80	43	37
Sabanlı	370	202	168
Yeşiloba	159	84	75
Ara Toplam	887	451	436
Polateli İlçesi			
Belenözü	371	188	183
Bektaşoğlu	85	39	46
Ara Toplam	456	227	229
TOPLAM	1.343	678	665

Tablo.1'de görüldüğü gibi, havzada yer alan yerleşimlerde toplam 1.343 nüfus yaşamaktadır. Kadın ve erkek nüfus oranı birbirine çok yakındır.

RAVANDA HAVZASI KÖYLERİNE İLİŞKİN VERİLER-SAPTAMALAR

Havzada iki ilçeye bağlı toplamda 10 köy vardır. Burada öncelikle köylere ilişkin veriler verilecek ve sonrasında tamamlayıcı kırsal kalkınma programı kapsamında yapılabilecekler sunulacaktır.

POLATELİ İLÇESİ

Bektaşoğlu Köyü

Bektaşoğlu köyü 18 haneli, arazi bakımından zayıf bir köydür. Köyde muhtarlık seçimlerinden dolayı birbirine mesafeli iki taraf olsa da kadınlar bir araya gelerek iş yapabilmektedirler. Köyde bulunan okul binası "Ravandalı Kadınlar Derneği" Kadın ve Çocuk Yaşam Merkezi olarak kullanılmaktadır. Bina şu anda bazı eğitim ve toplantı faaliyetleri için yeterli donanıma sahiptir. Dernek üyesi olan ya da olmayan kadınlar eğitim toplantılarına katılmakta, çocuklar oyun odasını kullanmaktadır.

Bektaşoğlu köyü arazi bakımından zayıf olduğundan dolayı bitkisel üretim azdır. Dolayısıyla bu köyde dernek üyesi kadınlar el işi çalışmalarına yoğunlaşmışlardır. Ancak bu el işi çalışmaları profesyonel nitelikte değildir. Hali hazırda bulunan ve kullanılan bina toplantıların yanı sıra el işi tasarımları, el sanatları eğitimleri ve yapımı için uygun bir mekân haline dönüştürülmelidir. Bu sayede kadınların şu anda kendi araştırmaları ile yapmış olduğu **el işi modelleri profesyonel hale getirilerek tüm yıl kazanç elde etmeleri sağlanacaktır. Bu kazançtan köy içinde yaklaşık 15 kadının pay alması öngörülmektedir.**

Köyde AÇEV'in (Anne Çocuk Eğitim Vakfı) havzada yürütmüş olduğu okuma grubu programının devam etmesi önerilmektedir. Bu program kapsamında kadınlar okuma alışkanlığı kazanmakta, çocuğuna bu alışkanlığı aktarmakta ve kadınlar arası ilişkiler gelişmektedir.

Bektaşoğlu köyü arazi varlığı ve su kaynakları açısından yetersizdir. Mera ve orman varlığı ise daha zengindir. **Köyde mevcut tarımsal üretiminde verim ve kaliteyi artırmak, pazar imkanlarını geliştirmeye yönelik planlama yapmak kırsal kalkınmaya katkıda bulunabilir.**

Mera ve orman varlığı küçükbaş hayvancılık ve arıcılık için bir fırsat oluşturmaktadır. Engibeli ve ormanlık alanlar nedeniyle **köyde keçi yetiştiriciliği** daha yaygındır. Elde edilen keçi sütü peynir yapılarak ya da çiğ süt olarak satılmaktadır. Küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi, yaygınlaştırılması köy açısından önemli katkılar sağlayacaktır. **Bundan hareketle özellikle küçükbaş hayvancılık temelinde hayvancılık girdi temini ve ürün işleme alanında desteklenebilir.**

Köyde az miktardaki arazide kuru koşullarda bağcılık, zeytin ve Antep Fıstığı üretimi yapılmakta, arpa buğday gibi hububat yetiştirilen az miktarda arazi de vardır. **Ekonomik açıdan bu alanlara da özellikle Antep Fıstığı, zeytin ya da bağ tesisi yapılması ekonomik açıdan daha uygun olacaktır.**

Üretimde zirai ilaç ve kimyevi gübre kullanımı yaygın değildir. Üretilen ürünler doğaldır. Ancak ürünlerde bir standardizasyona gereksinim vardır. Özellikle kuru üzüm ve üzümünden elde edilen pekmez, **pestil, kesme gibi ürünlerin üretim sürecinde destek verilmelidir.** Ürünlerin doğal/organik ürün olarak pazarlanabilmesi için üreticiler bilinçlendirilmeli ve süreç desteklenmelidir.

Belenözü Köyü

Belenözü köyü Ravanda kalesine yakın, 107 haneli, diğer proje köyleriyle karşılaştığımızda kalabalık bir köydür. Köyde her ne kadar geçmişte HMÖV ile muhtar arasında bazı iletişim sorunları yaşanmışsa da bu aşılabilir nitelikte olup, çalışmalarda bulunulabilir.

Belenözü köyü AÇEV eğitimlerinin yürütüldüğü bir köydür. **Bu eğitimlerin 3-5 yıllık program çerçevesinde daha fazla kadına ulaşılarak devam etmesi olumlu katkılar sunacaktır.**

Belenözü köyünde yer alan anıt çınar hafta içi ve özellikle hafta sonu piknik yapmak için gelen insanları ağırlamaktadır. Bu durumu değerlendirmek amacıyla çınarın çevre düzenlemesine ek olarak köy ürünlerinin, dernek ürünlerinin satılabileceği, tanıtılabileceği küçük bir "kahvaltı evi" yapılabilir. **Belenözü köyü kadınlarının işleteceği bir "kahvaltı evi" kadınlara ekonomik gelir sağlayacaktır.**

Belenözü köyünde bitkisel ürün çeşitliliği fazladır. Ancak, verimlilikte sorunlar vardır ve bu nedenle üretim miktarı beklenen düzeyde değildir. **Havzadaki yerel ürünlerin doğal, markalı ürünler olarak satılması hane gelirlerinin artırılması açısından gereklidir.**

Tarımsal üretimde üretim sürecinin takibi, işlenmiş hale getirilen ürünler için hijyen koşullarının sağlanması, ürün standardizasyonu, depolama ve saklama koşulları konusunda **teknik destek verilmelidir.** Köyde, **yeşil zeytin, zeytin yağı, salamura zeytin üretimi, iç badem ve iç ceviz üretimi, üzüm ve üzümünden elde edilen pekmez ve türevlerinde hijyen ve üretim koşullarının iyileştirilmesi konusunda çalışmalara ihtiyaç vardır.**

MUSABEYLİ İLÇESİ

Aşağı Kalecik Köyü

Aşağı Kalecik köyü 25 haneli arazi varlığı açısından potansiyel sergilemekte ve en kaliteli Kilis karası üzümünün yetiştirdiği proje köylerinden birisidir. Yazın nüfus artmaktadır. Ravandalı Kadınlar Derneği'ne üye sayısı kadının en çok olmasına karşın, zayıf bir örgütlenme ve iş yapabilme kültürüne sahip oldukları gözlenmektedir.

Ravandalı Kadınlar Derneği binası Aşağı Kalecik köyünde bulunmaktadır. **Derneğin eğitim, toplantı, ürün paketleme faaliyetleri bu binada gerçekleştirilmektedir.** Üretim ve paketleme çalışmalarının Gökmuş köyüne devredilmesi planlanırken, bu merkezin sadece eğitim ve toplantı mekânı haline dönüştürülmesi gündeme alınmalıdır.

Aşağı Kalecik köyü kendi içerisinde komşuluk ilişkilerini geliştirememiş olmakla birlikte bunu dernek çalışma faaliyetlerine yansıtmakta ve kalkınma çalışmalarını olumsuz etkilediği gözlenmektedir. Bu köyde, içerisinde bulunduğu çatışmaların çözümüne yönelik eğitimler düzenlenerek farkındalık yaratmaya çalışılmalıdır.

Geçtiğimiz yıl öğrenci yetersizliğinden dolayı kapatılan ilkokul binası yaz aylarında **AÇEV Yaz Ana Okulu Programı kapsamında kullanılmaktadır. Yıl içerisinde ise çocuklar için oyun odası** işlevi görmektedir. Bu faaliyetlerin devam etmesi hem kadınlar hem de çocuklar için önemli görülmektedir. Aşağı Kalecik köyü çocuk oyun parkı olmayan köylerdendir. Proje kapsamında çocuk oyun alanı yapımı değerlendirilmelidir.

Aşağı Kalecik köyünde sulanabilir küçük arazilerde aile öz ihtiyacına yönelik sebze ve meyve üretimi yapılmaktadır. **Ayrıca, sulama imkânı olan bu arazilerde yüksek sistem ile bağcılık konusunda da çalışmalara destek verilebilir.** Köyde yaklaşık 1000 dekar alanda zeytin ve 500 dekar alanda bağcılık yapılmaktadır. Ayrıca, 250 dekar zeytin alanında ara tarım olarak bağcılık yapılmaktadır. Son yıllarda Antep Fıstığına doğru bir ilgi ve yönelim söz konusudur. Köyde eğimli alanlarda hububat tarımı yerine bağcılık, zeytin ve Antep Fıstığı üretimi teşvik edilmelidir. Üretimde zirai ilaç ve kimyevi gübre kullanımı yaygın değildir. Üretilen ürünler doğaldır. Ancak üretim miktarının artırılması ve ürünlerde bir standardizasyona gereksinim vardır. Özellikle kuru üzüm ve üzümde elde edilen **pekmez, pestil, kesme gibi ürünlerin üretim sürecinde destek verilmelidir.** Ürünlerin **doğal/organik ürün olarak pazarlanabilmesi için üreticiler bilinçlendirilmeli ve süreç desteklenmelidir.**

Köyde iki hanede 10 adet büyükbaş hayvan ve köy genelinde 1000 adet keçi, 150 adet koyun vardır. Keçi sütü Süt Birliği'ne satılmaktadır. Sütün işlenip satılma durumu yoktur. Tarımsal ürünlerin satışı önemli bir konudur. Zeytin sıkılmak üzere zeytinyağı işleme tesislerine götürülmekte ve tüccara satılmaktadır. Yani üretici markası ile satış yaygın değildir.

Dutluca Köyü

Dutluca 11 haneli, kendi içerisinde komşulukların iyi olduğu bir köydür. Kadınlar burada sürdürülen eğitimlere istisnasız katılım göstermektedirler. Yeniliklere açık olan bir köydür. AÇEV kitap okuma etkinlikleri başladığı günden bu yana ilgi görmüştür. **Bu eğitimler için bir araya gelen kadınlar arasında komşuluk ilişkileri gelişim göstermiş olup kitap okuma konusunda ilerleme görülmüştür.** Bu eğitimler devam etmelidir.

2017 yılında köyden 2 kadın Ravandalı Kadınlar Derneği'ne üye olmuştur. **Dutluca Köyü kadınları eğitim faaliyetleri, toplantılar, üniversiteye hazırlanan öğrenciler için bir köy odası talep etmektedirler.** Proje kapsamında köy odası yapımı değerlendirilmelidir.

Dutluca köyünde yaklaşık 2.000 dekar arazide buğday/arpa, bağcılık ve zeytin

üretimi yapılmaktadır. Üzüm genelde kuru üzüm olarak satılmaktadır. Köyde “bağ bozumu” şenlikleri yapılmaktadır. Köyün en önemli gelir kaynağı bağcılıktır. Bağcılık konusunda üretim ve kalitenin artırılması, pazarlama konusunda üreticilere destek verilmelidir. Yörede henüz kurulum sürecinde olan **Kilis Karası Üzüm Yetiştiricileri Birliği'ne** destek verilebilir, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, markalaşma, paketleme ve pazarlama konusunda desteklenmelidir. Organik zeytin üretimi konusunda üreticiler desteklenmeli ve yörede kurulmuş olan **Organik Zeytin Üreticileri Birliği'ne** üye olmaları konusunda destek verilmelidir. Hayvancılık konusunda yem desteği verilmeli, besicilik teşvik edilmelidir.

Köyde 25 adet büyükbaş kültür ırkı hayvan ve 200 adet koyun-keçi bulunmaktadır. Elde edilen süt yoğurt-peynir olarak Gaziantep'te bilindik evlere satılmaktadır. Köyde pek dile getirilmeyen önemli bir diğer ürün de duttur. Yaklaşık 150-200 ağaç dut var olup, pekmez amacıyla kaynatılmaktadır.

Gökmusa Köyü

Gökmusa köyü 27 haneye sahip, genç ve kadın nüfusunun aktif olduğu proje köylerimizdendir. **Ravandalı Kadınlar Derneği'nde 10 üyesi** bulunan bu köyde, komşuluk ilişkilerinin görece iyi olduğu, birlikte iş yapabilme kültürünün geliştiği, yeniliklere açık olma özelliklerinin var olduğu söylenebilmektedir. **Bunların yanı sıra doğal ürünlerin işleyişinden muhafazasına kadar en fazla bilgiye sahip köylerimizdendir.**

Köyde 600 dekar alanda Antep Fıstığı 1.000 dekar alanda zeytin ve 400-500 dekar alanda buğday/arpa yetiştiriciliği yapılmaktadır. Ürün satışı tüccarlara ve/veya Gaziantep'e yapılmaktadır. Köyde 1.000 adet keçi, 500 adet koyun, 120 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Sütü araçlar toplamakta ve peynir-yoğurt yapıp Gaziantep'te satmaktadırlar. Köyde 2.000 dekar taşlı arazi vardır. Bunun tarıma kazandırılması gerekir. Daha önce 1.600 dekar temizlenmiştir.

Gökmusa köyünde öğrenci yetersizliğinden dolayı kullanılmayan **köy okulu binasının dernek üretim ve paketleme merkezi haline getirilmesi için ön çalışmalara başlanmıştır.** Ancak ileriki yıllarda okulun tekrardan açılma ihtimalini göz önünde bulundurduğumuzda **yeni bir binada üretim ve paketleme çalışmalarının devam etmesi gerekecektir.** Derneğin hâlihazırda üretim ve paketleme izinlerini almış olmasıyla ürün koruma, geliştirme açısından bu merkez önem teşkil etmektedir. GAP Bölge Kalkınma İdaresi ile yapılması **planlanan anlaşma kapsamında öncelikle ürün üretim, paketleme ve muhafaza merkezine ağırlık verilmesi gerekmektedir.** Köy özelinde bu

merkez kadınlar arası iş bölümünü geliştirecek ve derneği sahiplenme düzeyinin yüksek olduğu köyde bu sahiplenmeyi daha ileri düzeye taşıyacaktır.

Hâlihazırda devam eden AÇEV eğitimlerine devam edilmelidir. Gökmusa köyü okul binasının çevre düzenleme çalışmaları için ön çalışma yapılmıştır. **Köy ekosistemini bozmadan köy meydanı ve gençlere dönük spor alanı yapımı gerekmektedir.** Alan aynı zamanda köy düğünlerin, şenlikleri için de kullanılacaktır.

Gökmusa köyünde çocuk oyun alanına ihtiyaç vardır. Köyde çocukların şu anda oyun oynadığı eski park yola çok yakın ve bu durum da araç geçişi sırasında çocuklar için tehlike oluşturmaktadır. Proje kapsamında bu çocuk oyun alanı yapımı değerlendirilmelidir.

Gökmusa köyü havza köyleri açısından merkez köy konumundadır. Gaziantep, Musabeyli ilçesi ve Kilis ile ulaşım olanakları iyidir. Diğer havza köyleri ile de ulaşım imkânları kolaydır. **Bu nedenle üretim ve paketlenme konusunda yapılacak faaliyetler için uygun bir köydür.** Zaten yem ezme-kırma, üzüm ve fıstık seleksiyon makinesi bu köyde bulunmaktadır. **Havzada ürün işleme ve paketlenme için uygundur.**

Köyün üst kısmında yer alan ve taşlık olan arazilerin bir kısmı önceki yıllarda kamu desteği ile taşlardan temizlenmiş, ancak önemli bir kısmı da henüz taşlık olarak durmaktadır. Bu arazilerin taşlardan temizlenmesi konusunda çalışmalar planlanmalıdır.

Butik Saf Zeytinyağı Sabunu Yapımı

- Gökmusa köyünde bulunan Sabun Atölyesi'nde gönüllü bir uzman, 3 kadına "soğuk yöntem" sabun yapımını öğretmiştir.
- 3 kadın sabun üretimine devam ederek ekonomik kazanç elde etmektedirler.

Koççağız Köyü

Koççağız köyü 16 haneli bir köydür. Projenin başlangıç yılları itibarıyla AÇEV eğitimlerinin uygulandığı köyde sonrasında kadın çalışmaları kapsamında bir çalışma uygulanamamıştır. Projenin ilk yıllarında bitkisel üretim, hayvancılık, alt yapı çalışmaları kapsamında faaliyetler yürütülmüştür. Koççağız köyü nüfusu az olmasına rağmen, **bir köy odasına ihtiyaç duyduklarını** ve bunun için gerekli yerlere başvurduklarını, Vakıftan da destek istediklerini belirtmişlerdir. Proje kapsamında köy odası yapımı değerlendirilmelidir. Köyde yaz döneminde çocuklar AÇEV Yaz Ana Okulu Programı'na katılım göstermektedir.

Köyde bağcılık ve zeytin üretimi yaygındır. Köy genelinde 1.000 dekar alanda bağcılık, 1.500 dekar alanda zeytincilik, 2.000 dekar alanda buğday/arpa/nohut yetiştiriciliği

yapılmaktadır. Bağcılık konusunda üretim ve kalitenin artırılması, pazarlama konusunda üreticilere destek verilmelidir. Yörede henüz kurulum sürecinde olan Kilis Karası Üzüm Yetiştiricileri Birliği'ne destek verilmeli, **Kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, markalaşma, paketlenme ve pazarlama konusunda desteklenmelidir.** Organik zeytin üretimi konusunda üreticiler desteklenmeli ve yörede kurulmuş olan Organik Zeytin Üreticileri Birliği'ne üye olmaları konusunda destek verilmelidir.

Köyde 50 büyükbaş hayvan ve 185 adet koyun-keçi vardır. Süt üretimi genelde aile öz tüketimine yönelik olmakla birlikte az miktarda yoğurt-peynir yapıp satanlar da vardır.

Sabanlı Köyü

110 haneli Sabanlı köyü genç ve kadın nüfusu yoğun olan köylerdendir. Bu köyde kadınlara yönelik eğitim faaliyetleri beklenen ilgiyi görmemiştir. **Son iki yıldır AÇEV Yaz Ana Okulu Programı uygulanmaktadır. Yaz dönemi tarla bağ bahçe işleri ile ilgilenen kadınlar çocukları için açılan ana sınıfından memnun olduklarını dile getirmektedirler.** Bu program proje kapsamında devam etmelidir.

Genç nüfusun yoğun olduğu Sabanlı köyünde hem gençlerin spor faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri hem de köy meydanı olarak kullanılacak alanın ön çalışmaları başlamıştır. Bu alanın tamamlanması ile gençler toprak alanda maç yapmayacak aynı zamanda köy çok amaçlı olarak kullanılabilecek bir alana sahip olacaktır.

Sabanlı köyünde arazi varlığı diğer köylere göre daha fazladır. Köyde arpa, buğday ve nohut üretimi yanında bağcılık ve zeytin üretimi yaygındır. Köyde 100-110 ton zeytinyağı ve 80-90 ton kuru üzüm elde edilmektedir fakat bunlar yüksek katma değerden satılmamaktadır. **Bağcılık konusunda üretim ve kalitenin artırılması, pazarlama konusunda üreticilere destek verilmelidir.** Yörede henüz kurulum sürecinde olan Kilis Karası Üzüm Yetiştiricileri Birliği'ne destek verilmeli, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, markalaşma, paketlenme ve pazarlama konusunda desteklenmelidir. Organik zeytin üretimi konusunda üreticiler desteklenmeli ve yörede kurulmuş olan Organik Zeytin Üreticileri Birliği'ne üye olmaları konusunda destek verilmelidir. Hayvancılık konusunda yem desteği verilmeli, besicilik teşvik edilmelidir.

Köyde 1.500 adet küçükbaş hayvan ve 200 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Süt yoğurt, peynir veya süt olarak Gaziantep'e satılmaktadır. Tabii bu da değerinden olmamaktadır.

Yeşiloba Köyü

34 haneli köyde yaklaşık 160 nüfus yaşamaktadır. En önemli gelir ve geçim kaynağı bağcılık ve zeytindir. Bu köyde de Ravandalı Kadınlar Derneği etkin çalışmayı yürütmektedir.

RAVANDALI KADINLAR DERNEĞİ GELİŞİM PLANI

Dernek 2014 yılında 20 kadın ile kurulmuş olup, şu an 34 üyesi vardır. Çevrede yetişen ürünler olanaklar ölçüsünde işlenip, paketlenip satışa sunulmaktadır. Derneğin kurumsallaşmaya ve buradan hareketle sürdürülebilirliğe ihtiyacı vardır. Bu nedenle havzadaki ekonomik faaliyetlerin dernek üzerinden yapılması ve ortak tutum bilinci geliştirmek ve hem de ürünlerin yüksek katma değerden satışı anlamında DERNEĞE daha fazla rol düşmektedir. Kurulması öngörülen işleme tesisinin dernek üzerinden işlevsellik kazanması hem sahiplilik ve hem de sürdürülebilirlik açısından önemli görülmektedir. Bunun için de ürün saklama, ürün çeşitlendirme, pazarlama, vb. konulara daha fazla yer vermek gerekiyor. Derneğe ilişkin temel saptamalar ve yapılması öneriler konular şunlardır;

Üretimde Standardizasyon Oluşturma ve Saklama Koşulları Eğitimi

Ravandalı Kadınlar Derneği geleneksel yöntemler ile ürettikleri otuzu aşkın yöresel ürün için standart oluşturma ve bunların muhafazası ile ilgili eğitimler almaya ihtiyaç duymaktadır. Üretim ve paketlenme izinlerini almış olan dernek belirli aralıklarla bu eğitimleri almalıdır. Bu eğitimler ile ilgili gıda mühendisleri, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü yetkilileri ile görüşülmelidir.

Üretim ve Paketleme Tesisi Kurma ve Geliştirme

Ravandalı Kadınlar Derneği, üretim ve paketlenme izinlerini kuru işlenmemiş gıdalar için almıştır. Ancak ilerleyen dönemde işlenmiş ürünler için alınması planlanan izinler için standarda uygun bir üretim paketlenme merkezine ihtiyaç vardır. Bu merkez için ön çalışmalara başlanmıştır. **Gökmusa köyü bu merkezin kurulması için en uygun köy olarak görülmektedir.** Köyde bu merkez için uygun alanın bulunması, kadınlar arasında iş birliği ve dayanışmanın yüksek olması, üretim ve paketlenme tesisinin **Gökmusa köyüne kurulmasının uygun olacağını göstermektedir.**

Gökmusa köyü muhtarı tarafından köy tüzel kişiliğine ait arsanın üretim ve paketlenme merkezi yapılması için tahsis edilmesinin ardından onaylanmış koşullara **uygun bina inşaatının yapımına başlanmalıdır.**

Markalaşma Süreci ve Marka Politikası Belirleme Çalışmaları

Ravandalı Kadınlar Derneği'nin ürettiği ürünlerin ulusal piyasaya nasıl çıkacağı yaşamsal öneme sahiptir. Marka yönetimi, markalaşma politikası yerel ürünlerin rekabet edilebilir halde pazarda kendine yer bulabilmesi için önceden araştırılması gereken bir alandır. Bu nedenle çıkacak ürünlerin **ticari isminin belirlenmesi, hangi renk ve grafiklerin logosunda kullanılması gerektiği, kullanılacak pazarlama kanallarının**

karakteristiğine uygun olarak markalaşma sürecinin belirlenmesi oldukça önemlidir.

Bu alanda bir uzman tarafından yapılacak etüt çalışması ulusal piyasada yer alan başarılı ve başarısız yerel ürünlerin markalaşma süreçlerini ve politikalarını araştırarak ve proje kapsamında yaratılacak markanın nasıl yönetileceği konusunda somut bir yol haritası çizecektir.

Pazarlama Kanalları Oluşturma ve Satış Planlaması

Ravandalı Kadınlar Derneği'nin etkin bir pazarlama stratejisinin oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Bu amaçla yerel ürünlerin ulusal piyasada nasıl pazarlandığını belirlemek ve elde edilecek bulgular ışığında pazarlama stratejisinin kurulmasını sağlamak amacıyla bir araştırmaya ihtiyaç vardır.

Günümüzde kentlerde yaşayan orta ve üst sınıf tüketicilerin yerel ürünleri tüketmek üzere bir eğilim gösterdikleri gözlenmektedir. Kurulacak olan yapının, üretilecek ürünün ve yaratılacak olan markanın uzun soluklu olması için, yukarıda özetlenen gelişmeler göz önüne alınarak, çok kanallı ve **entegre bir pazarlama stratejisinin** kurulması için gıda sektöründe piyasa deneyimi de olan bir pazarlama uzmanından ve marka yönetimi uzmanından hizmet satın alımı yapılmalıdır. Pazarlama uzmanı ve marka yönetimi uzmanından pazarlama stratejilerinin belirlenmesi, uygulama adımlarının belirlenmesi, markalaşma süreci ve yönetimi, tanıtım kanallarının oluşturulması ve önemli piyasa bağlantılarının kurulması için destek alınmalıdır. Uzmanlar aynı zamanda üretim tesisinin yönetimini de üstlenecek olan dernek yöneticilerine pazarlama ve marka yönetimi konusunda eğitim vermelidir.

Üreticiden tüketiciye doğrudan pazarlama konusunda Özyeğin Vakfı'nın parçası olduğu Fiba Holding bünyesindeki tüm şirketler, şirket çalışanları ve bu şirketlerin ilişkide olduğu 3. taraflar, Özyeğin Üniversitesi'nin akademik kadrosu ve öğrencileri şu an Derneğin hali hazırda potansiyel müşterileridir. Ancak bu ağın geliştirilmesine ve genişletilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

El İşi Çalışmalarının Geliştirilmesi

Ravandalı Kadınlar Derneği şu anda kendi araştırmaları ile el işi modelleri çıkararak özel günlerde satışa sunmaktadır. **El işi çalışmaları konusunda profesyonel destek alınarak satışlar yıl içerisinde yaygınlaştırılmalıdır.**

İş Kurma ve Geliştirme

Kurulacak tesisin halihazırda var olan dernek iktisadi işletmesinin etkin çalışması her şeyden önce insan kaynağının yeterliliğine bağlıdır. Ravandalı Kadınlar Derneği üyesi kadınlar daha önceden almış oldukları pek çok kapasite geliştirme eğitimleri ile belirli

bir seviyeye gelmişlerdir. Bunun yanı sıra eğitimlerin devamlılığı gelişimin devam etmesi açısından önem teşkil etmektedir. Çalışma disiplini, etkin yönetim, çalışanların çalışma düzenlerinin sağlanması, yeterli ve zamanında girdi temini, pazar ağlarıyla sürekli ilişki içinde olma, lojistik planlamaların zamanında yapılması, üretimde kalitenin artırılması ve korunması, muhasebesel işlemler, dernek üyeleri ve havza halkıyla iletişim gibi mesai ve yetkinlik gerektiren pek çok alan için tesisin başında yer alacak kadınların ciddi, uzun soluklu ve kesintisiz bir eğitimden yararlanmaları, derneğin gelişimi ve sürdürülebilirliğin sağlanması için yaşamsal öneme sahiptir. **Bu nedenle bahsi geçen alanlarda kadınlara eğitim verilmelidir.** Bir işletme ve işyeri yönetim uzmanından ya da bu konuda uzmanlık eğitimi sağlayacak kuruluşlardan uzmanlık desteği alınması önemlidir.

Ürün Çeşitliliği ve Kalite Standardı Oluşturma Çalışmaları

Ürün çeşitliliği sağlamak ve kalite standardı oluşturmak, Ravandalı Kadınlar Derneği'nin ekonomik faaliyetlerinin gelişimi için önem oluşturmaktadır. Derneğin ürün işleme tesisinde üretilen ürünlerin piyasada rekabet edebilecek ürünler ve bunların kalite standardının belirlenmesi için bir uzmana ihtiyaç duyulacaktır. Dernek geleneksel olarak halihazırda ürettiği ürünleri sıhhi ve gerekli normlara uygun olarak yapabilmek için uzmanlardan **uygulamalı eğitimler** almalıdır. Orta ve uzun vadede üretimin belirlenmesi ve kalite standardını yakalaması amacıyla eğitimler verilmelidir.

Kooperatifleşme İçin Araştırma ve Strateji Geliştirme Çalışmaları

Ravandalı Kadınlar Derneği kurulmuş olduğu 2015 Aralık ayı itibarıyla kurulmuş olup, pek çok alanda almış olduğu eğitimler ile gelişim sağlamıştır. Almış olduğu yönetim, örgütlenme, anne ve çocuk gelişimi eğitimleri ile kapasitesini geliştirmiştir.

Kooperatifleşme çalışmaları işte bu yaratılan kapasitenin üzerine inşa edilirse olumlu çıktılar verecektir. Bu çerçevede ülke içinde benzer deneyimleri yaşamış kadın örgütlerinin durumu, işleyişleri ve yarattıkları modeller araştırılacaktır. Bu araştırma örgütlenme stratejisinin oluşması amacıyla kullanılacaktır. Bu araştırma alanında yetkin bir uzman tarafından gerçekleştirilecektir.

İyi Tarım Uygulamaları Eğitimleri

Ravanda Havzası tarımsal üretim çeşitliliği açısından oldukça zengindir. **Ancak üretim miktarı ve ürün kalitesi ile ilgili sıkıntılar bulunmaktadır. Ekonomik açıdan havzaya en fazla katkı sağlayan zeytincilik, bağcılık ve hayvancılıktır.** Antep fıstığı, badem, ceviz, nar ve incir gibi az sayıda hanede üretimi yapılan üretimler de vardır. Sulama imkânlarının elverdiği bazı alanlarda, biber, domates ve salatalık gibi sebzeçilik de yapılmaktadır. Kuru koşullarda arpa, buğday ve nohut üretimi de vardır.

Mevcut üretimlerin çevreye zarar vermeden toprak, su kaynaklarının sürdürülebilirliğini dikkate alacak yöntemler ile yapılması gerekmektedir. Kullanılan girdilerin uygun zamanda ve yöntemler ile yapılması, zirai ilaç, gübre konusunda kayıt sisteminin tutulması, insan ve çevreye etkileri gözetilerek yapılması konusunda üreticilere teknik destek verilmesi gerekir. Üretim sürecinde teorik eğitimler yanında pratik uygulamalar yapılması, teknik gezilerle örnek alanların gezilmesi faaliyetleri yapılmalıdır.

TARIMSAL ÜRÜNLERİN DEĞERLENDİRME-PAZARLAMA BİÇİMLERİ

Bitkisel Ürünlerin Değerlendirme ve Pazarlama Biçimleri

Havzada bitkisel üretimde ön plana çıkan ve pazarlamaya konu olan başlıca ürünler arasında üzüm, zeytin, dut pekmezi, buğday, arpa ve az miktarda da olsa nohut, mercimek yer almaktadır.

En fazla yetiştiriciliği yapılan ürün olan üzüm genelde kuru olarak tüccarlara, aracılara markasız ve paketlenmemiş biçimde düşük katma değerle satılmaktadır. Havzada üzümü işleyen entegre veya yarı entegre bir tesis bulunmamaktadır. Ayrıca üzüm çok az sofralık taze olarak satıldığı gibi, pekmez yapılarak da satılmaktadır.

Bu konuda genel bir değerlendirme yapılacak olunursa; Havzada HMÖV'ün yaptığı çalışmalarla tanınır oluşunda önemli aşamalar kaydedilmiştir. Fakat bu yetersiz görünmektedir. Ürünlerin işlenmiş, paketlenmiş, markalı olarak değerlendirilmesi alanın ekonomik kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Havzada bitkisel ürünlerin işlenmiş veya işlenmemiş bir biçimde kaliteli, standartlara uygun ve yüksek katma değerde pazarlandığını söylemek mümkün değildir. Bunun için öncelikle ürünlerin potansiyelini ortaya çıkaracak çalışmaların yapılması, işleme tesislerinin kurulması ve **RAVANDA ÜST KİMLİĞİNİ** ortaya koyacak bir pazarlama yaklaşımının uygulamaya aktarılması önemli bir gerekliliktir.

Hayvancılık Faaliyetleri ve Hayvansal Ürünlerin Değerlendirme-Pazarlama Biçimleri

Köylerde mera alanlarının darlığından ve arazi kısıtından dolayı hayvancılık çok yoğun değildir. Coğrafik yapı nedeniyle hayvancılık küçükbaş hayvancılığa dayalıdır.

Hayvan barınakları genelde evlerin altında veya yanındadır. Bu da yetersiz havalandırma, ışık ve uygun olmayan zemin nedeniyle hastalıklara zemin oluşturuyor. Ahırların uygunsuzluğu çalışma sırasında gündeme gelmiştir. Bu nedenle program

kapsamında bu konunun da ele alınması gereklilik göstermektedir. Bazı yetiştiriciler koyun-keçi sütünü aracıya-toplayıcıya satarken, sütün geneli peynir, tereyağı, yoğurt yapımı için kullanılmaktadır ve bu aileye de önemli bir gelir girdisi sağlamaktadır. Son yıllarda küçükbaş hayvancılığa yönelik bir ilginin olduğunu da belirtebiliriz. Köylerde tavukçuluk çok azdır. Özellikle geliri kadınlar tarafından kullanılan köy yumurta tavukçuluğu konusunda topraksız ya da az topraklı hanelere destek verilmelidir.

TARIMSAL ÜRETİMDE TEMEL SORUN SAPTAMALARI VE ÇÖZÜM YAKLAŞIMLARI

Bitkisel Üretimde Sorunlar ve Çözüm Yaklaşımları

Yerleşimlerde yapılan toplantılarda, alan çalışmalarında bizzat halk tarafından bitkisel üretime ilişkin sorunların saptanması ve buna yönelik çözüm yaklaşımlarının da neler olduğu sorulmuştur. Bundan hareketle halk tarafından ortaya konulan bitkisel üretime ilişkin sorunlar şu biçimde özetlenmiştir:

- Tarımsal bilgi ve bilinç düzeyinin düşük olması
- Bağcılıkta verimliliğin düşük olması
- Ürünlerin pazarlanmasında sorunlar olması
- Sulama suyunun yetersizliği
- Bilinçli sulama yapılamaması
- Pazarlamada araçların olması
- Tarımsal eğitim-yayım hizmetlerinin yetersizliği
- Üreticilerin etkin örgütlenememesi
- Ürünlerin katma değeri yüksek biçimde değerlendirilememesi
- Örgütlü olmayan üreticilerin girdilerinin pahalı olması ve ürünlerinin ucuza satılması
- Yüksek maliyet – düşük fiyat nedeniyle üreticinin reel gelirinin düşmesi

Çözüm Yaklaşımları

- Analizler ve gübreleme verimi arttıracaktır.
- Zeytinde periyodisitenin etkisi azaltılırsa verim artabilir.
- Üretici Birlikleri ve/veya kooperatif kurulmalı, var olanlar aktif hale getirilmelidir.
- Hayvan gübresi bitkisel üretimde daha bilinçli ve yeteri miktarda kullanılmalıdır.
- Kaliteli zeytin yetiştiriciliği yaygınlaştırılmalıdır.
- Mevcut üretim süreçlerinin bireysel yöntemler yerine gruplar ile yapılması, standardizasyona katkı sağlayacaktır. (Pekmez ve üzüm ürünleri, zeytin yapımı, salça yapımı vb.)
- Özellikle arazi varlığı ve kaynakları yetersiz haneler için **ek gelir kaynakları** yaratılması

gerekir. Bu kapsamda tavukçuluk, arıcılık, mantar üretimi vb.yeni üretimler konusunda kamu kaynaklarına erişim için girişimler yapılmalıdır.

- Zeytinyağı için paketleme, şişeleme tesisi gereklidir.
- Markalaşma, kalite, ürün geliştirme konusunda sonuç alıcı çalışmalar yapılmalıdır.
- Üzüm ve pekmez için Coğrafi İşaret alımı konusunda somut adımlar atılmalıdır.
- Bağcılıkta telli terbiye sistemine geçiş konusunda girişimlerde bulunulmalıdır.
- Bahçe tesisi konusunda çiftçilere teknik destek ve fidan desteği sağlanarak meyveciliğin geliştirilmesi özendirilmelidir. Sulama imkânı olan alanlarda Antep fıstığı yetiştiriciliğine öncelik verilmelidir.
- Sondaj kuyularının açılması oldukça maliyetlidir. Ayrıca yeterli suyun bulunması durumunda da bu kuyuları çalıştırmak için gerekli enerji maliyetleri de oldukça yüksektir. Yenilenebilir enerji kaynaklarından güneş enerjisi ile kuyuların çalıştırılması uygulamaları konusunda çiftçilere destek verilmelidir.
- Sulama kaynakları geliştirilmeli, sulama konusunda çiftçilere destek sağlanmalıdır. Sulama, bazı köylerde açık karıklarda salma sulama ile yapılırken, genel olarak meyve ve sebze de basınçlı sulama şeklinde yapılmaya başlanmıştır.
- Bitkisel ürünler konusunda yöre halkına **uygulamalı eğitimler** verilip, örnek bahçeler oluşturulup, görmeleri sağlanmalıdır. Zeytinin, bağcılığın sulanıp, iyi bakımının yapılması sağlanarak her yıl ürün verecek duruma getirilmelidir. Sulama için arazideki yağmur sularının toplanması için uygun yerlere doğaya uyumlu havuzlar yaparak, sızma suların toplanması sağlanmalıdır.
- Civardaki yerleşimleri de kapsayacak işleme, kurutma ve paketleme tesisi kurularak satılması, pazarlanması sağlanabilir.
- **Markalaşma:** Kilis karası üzümü, mercimek gibi yerel ürünlerin markalaşmasına yönelik çalışmalar başlatılmalıdır.
- Ulusal bilinirliği olan **Kilis Karası** üzümünün coğrafi tescili tamamlanmalı, paketlenerek pazara sunulmalıdır.
- **Havzada bağcılığın geliştirilmesi elzemdir.** Özellikle yörenin arazi ve iklim yapısı bağcılığa oldukça elverişli, yörenin geleneksel üretim kültüründe bağ ve bağdan elde edilen ürünlerin payı fazladır. Ancak son yıllarda verim ve kalite düşmüştür. Bağcılık ile ilgili yapılması gerekli olan işlemler:
- Şıralık ve kurutmalık üzümün işlenmesi süreci daha hijyenik ve standart ürünler şeklinde olmalıdır. Bu konuda çiftçilere demonstratif amaçlı destek verilmelidir.
- **Yeni bağ tesisi yapılırken,** bakım ve diğer kültürel işlemlere uygun bir düzen oluşturulmalı, pazar taleplerine uygun verimli çeşitler seçilmelidir.
- Bağlarda kültürel işlemlere önem verilmelidir. Yıllarca işlenmiş bağ alanlarında organik maddeler azalmıştır. Bu nedenle toprağın organik maddelerce zenginleştirilmesi için doğal gübreleme çalışmalarına önem verilmelidir.
- **Kuru üzüm piyasada yeterli ekonomik değere ulaşmamaktadır.** Bu nedenle

alternatif değerlendirme yolları araştırılmalıdır. Bu kapsamda kuru üzümünden pekmez yapımı uygulanan bir yöntemdir. Ayrıca, üzümlerden değişik endüstriyel ürünler de elde edilebilmektedir. Bunlar, üzüm çekirdek yağı ve etil alkol gibi ürünlerdir. Tabii son yıllarda üzüm çekirdeği yağı kullanımı ile birlikte üzüm çekirdeğinin de kullanımında artış olmuştur.

Hayvansal Üretimde Sorunlar ve Çözüm Yaklaşımları

Görüşme yapılan her yerleşimde ortak görüş maliyetlerin yüksek olduğu, elde edilen hayvansal ürünlere harcanan emeğin, pazarlama sonrası kazanılan paraya karşılık gelmediği şeklindedir. Kısaca emeklerinin paraca değer etmediği söylenmektedir. Toplantılara katılanlar hayvancılığın durumunu geçmişle karşılaştırdıklarında özellikle küçükbaş hayvancılığın son yıllarda iyi para kazandırdığı görüşünde hemfikir olmuşlardır.

Tüm yerleşimlerde ortak olan sorunlar:

- Girdilerin pahalı olması (yem, veteriner, ilaç ve tohum),
- Meraların yetersizliği,
- Kaliteli kaba yem üretiminin azlığı,
- Yem bitkileri üretiminin az olması,
- Süt işleme tesisinin olmaması,
- Sütten elde edilen ürünlerin düşük değerden satılması,
- Genç nüfusun azalması nedeniyle hayvan sayısının azalması,
- Ürünlerin, canlı hayvanların gerçek değerinden satılamaması,
- Hayvan hastalıklarının verimde azalmaya neden olduğu şeklinde ifade edilmiştir.

Çözüm önerileri olarak, devletin hayvancılık çalışmalarını daha çok desteklemesi gerektiğine inanılmaktadır. İlçede entegre bir süt ürünleri işleme tesisinin açılması da önemli bir girişim olarak öne sürülmüştür. Yörede hayvancılık dışarıdan satın alınan yem ve saman arpa ile yapılmaktadır. Sulama imkânı olan azıcık yerde yem bitkileri üretimi yapılmalıdır. Yörede besicilik çalışmaları için **yem desteği** sürdürülmelidir.

Süt toplama organizasyonu: Çiğ sütün pazarlanması hayvancılık yapan aileler için oldukça zordur. Çünkü yörenin coğrafik koşulları süt kalitesini çok düşürürken bozulmasına da sebep olur. Bu nedenle üreticiler bu sütü yoğurt ya da peynir yaparak genelde Gaziantep'te satmaktadır. Belli dönemlerde arz fazlası nedeniyle fiyatlar çok düşmektedir. Sütün toplanması ve nakli soğuk zincir gerektirir. Bu işlemi yapacak kurumsal işletmeler yoktur. Bu nedenle hayvancılığın yoğun olduğu yerleşimler için oluşturulacak böyle bir sistem hem çiftçilerin gelirini artıracak ve de hayvancılığın gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Havza Halkının Beklentileri ve Kalkınma Sürecinde Rol Tanımlamaları

Kırsal kalkınma çalışmalarında önemli ilkelerden biri yerel halkın kalkınma süreçlerine katılımıdır. Bu süreç potansiyel-sorun tanımından çözüm-eylem aşamasına kadar her aşamada aktif katılımı öngörmek durumundadır. Katılımcılıkta toplumsal cinsiyet eşitliği gözetlemek ve tüm paydaşları sürecin birer aktörü haline getirmek önemlidir. Havzada kalkınma konusunda HMÖV ciddi adımlar atmıştır. Konu ile ilgili bir altyapı ve bilgi birikimi vardır. Bunun harekete geçirilmesi ve halkın süreçlerde daha fazla sorumluluk ve rol alması önemlidir.

Halk genelde olduğu gibi yüksek beklenti içindedir. Burada önemli olan beklentiler için verecekleri katkıdır. Buradaki kalkınma yerel dinamiklere ve halkın kendi gücüne dayanmalıdır. Bunun için de kırsal kalkınma planlamasında özellikle çalışmalara katkı sunacak, katkı sunmuş, ortak sorumluluk üstlenecek yerleşimlerden, bireylerden başlanması süreci daha etkin ve aktif hale getirebilir.

Yerel halkın en büyük beklentisi sırasıyla; ekonomik, ürün işleme-paketleme-pazarlama, eğitim, destekleme konularında belirlemektedir. Bu beklentilerin kamunun ve halkın ortak girişimleri ile karşılanması ve yerel ürünlerin yüksek katma değerde karşılık bulması ile daha kolay karşılanabilir olduğu gözden kaçmamalıdır.

POLATELİ VE MUSABEYLİ İLÇELERİNDE UMUTVAR ÜRÜNLERE YÖNELİK ALT SANAYİ GELİŞTİRME VE DEĞER ZİNCİRİ ANALİZLERİ

Ravanda Havzası'nda kırsal kalkınmanın ekonomik boyutuna ve konu temelli kalkınmayı gerçekleştirmeye en çok katkıda bulunacak ürünler üzerinden (üzüm ve küçükbaş hayvancılığa dayalı süt ve süt ürünleri işleme) değer zinciri analizi yapılmış ve üzüme dayalı girişimler için fizibilite analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu fizibiliteler ek olarak sunulmuştur. Burada özellikle üzüm ve süt ürünleri konusunda yapılan değer zinciri analizleri verilmiştir. Bunların hayata geçirilmesi ilçede tarıma dayalı sanayinin gelişmesine de katkı sunacaktır.

Polateli ve Musabeyli İlçelerinde Üzüm Tarımını Geliştirme ve Değer Zinciri Analizi

Giriş

Polateli ve Musabeyli İlçelerinde değer zinciri analiz edilirken temel yaklaşım olarak "Elmas Modeli"nden yararlanılmıştır. Modelin mimarı Porter olup, bu model ile firmaların rekabet avantajı geliştirmelerinde etkiye sahip beş ana faktörü dikkate alması gerektiğini belirtmektedir. Bu faktörler girdi koşulları, talep koşulları, firma stratejisi ve rekabet yapısı, destekleyici sektörlerin varlığı ve devletin rolüdür.

Burada her faktörün yanı sıra alt faktörler-değişkenler de analizlerde yer almaktadır. Bu değişkenler alt sektörlerin özelliklerine göre farklılık gösterebilmektedir. Tarım sektöründe alt faktörler-değişkenlerin tüm sektörlerde yer aldığına rastlanmaktadır. Alt faktörler-değişkenler hakkında aşağıdaki biçimde kısaca bilgiler sunulmuştur.

Faktör-Girdi Koşulları

Elmas modelinin önemli temel değişkenidir. Bu faktör bileşeninde iş gücü, bilgi, hammadde ve katkı maddeleri kaynakları, coğrafi konum ve lojistik yer almaktadır.

Talep Koşulları

Bu faktör bileşeninde özellikle il veya bölge iç talep, dış talep, nitelikli talep, potansiyel umutvar pazarlar yer almaktadır.

Firma Stratejisi ve Rekabet Yapısı

Bu faktör bileşeninde işletmelerin, firmaların yapısı, markalaşma, rekabet yapısı yer almaktadır.

Tamamlayıcı Sektörler

Burada ilgili ve destekleyici diğer sanayi değişkeni, kurumların varlığı ve etkinliği, ilgili sivil toplum kuruluşları, finansal kurumlar yer almaktadır.

Devletin rolü

Elmas modelinde devlet faktörü önemli bir bileşen olarak ele alınmaktadır. Çünkü devlet teşvikleri, destekleri, denetim unsurları işletmeler açısından motive edici unsurlar olarak belirebilmektedir.

Polateli ve Musabeyli ilçelerinde bitkisel üretim açısından özellikle üzüm ve zeytin ön plana çıkmaktadır. Burada var olan üretim tüm bölgeye hitap edebilir büyüklüktedir. Üzüm açısından biraz daha farklı bir durum ortaya çıkmaktadır. Çünkü üzüm hem yerelde işlenebilir hem stoklanabilir hem markalaştırılıp üzüm olarak, pekmez-kuru üzüm olarak piyasaya sürülebilir niteliktedir.

Üzümde ürünü işleyerek, markalaştırarak pazara sunmak rekabet açısından daha uygun bir durum arz etmektedir. **Bu nedenle Polateli ve Musabeyli ilçelerinde değer zincirine konu olacak en önemli ürünlerden biri üzüm olarak belirmiştir.**

Alan çalışmaları sırasında üzümün ilçelerde yaygın olduğu görülmüştür. İlçelerde şu an itibarıyla yaklaşık 160.000 dekar alanda üzüm üretimi vardır. **Polateli ve Musabeyli ilçelerinde kurulacak entegre bir üzüm işleme tesisi hem ilçeye hitap edebilecek hem de civar ilçelere hitap edebilecektir.** Çünkü bu ilçelerde de entegre bir işleme tesisi yoktur.

Faktör Koşulları

İş Gücü Kaynakları

Üzüm yetiştiriciliğinde ve işlenmesinde 2 temel iş gücü alanı vardır. Birincisi üzüm üreticileri, ikincisi üzüm işleyen ve pazarlayan işletmelerdir. Üzüm işleme açısından aslında hem ilçede hem de Adıyaman ilinde bir birikim vardır. Üzüm katma değeri yükselecek biçimde işlendiği durumda ilçede bu alanda çalışacak birey sayısı da artabilecektir. Havzada kaliteli üzüm yetiştiricileri sayısının artması, tarım teşkilatının buna yönelik desteklerde bulunması önemli destekleyici unsurlardandır.

Bilgi Kaynakları

Üzüm yetiştiriciliğinin ve bundan türeyen ürünlerin üretiminin gelişmesine yardımcı olacak bilgi kaynakları arasında en göze çarpan birimler Tarım ve Orman Bakanlığı İl/ İlçe Müdürlükleri, Bağcılık Araştırma İstasyonları, üretici ve üniversitelerdir. Buna yönelik kurumların varlığı ilçede üzümçülüğün gelişmesi için insan ve bilgi kaynaklarının gelişmesinde lokomotif görevi üstenebilirler. Bununla ilgili olarak bir Meslek Yüksek Okulu'na bağlı bir bölümün de açılması önemli bir kazanç olacaktır.

Hammadde ve katkı maddeleri kaynakları

Ravanda Havzası üzüm tarımına elverişli bir yöre olmasına rağmen henüz bu konuda tam gelişimin de sağlanamadığı bir ilçedir. İlçede kaliteli omca ve girdi kullanımı, kaliteli hammadde temini üzümün geleceği açısından gereklilik göstermektedir.

Talep Koşulları

İlgili sektörün talep durumunu ilçeler, il, bölgesel ve ulusal olmak üzere 4 kategoride incelemek mümkündür. Çünkü bir yanda ilçe ve il düzeyinde faaliyette bulunan ve bulunacak işletmeler, bir yanda bölgesel düzeyde üretim yapan ve bölgesel pazara hitap eden işletmeler, diğer yanda ise ulusal düzeyde pazara giren işletmeler bulunmaktadır. Burada önemli olan kaliteli, standartlara uygun, markalı üzümde elde edilen ürünlerin üretimini gerçekleştirmektir. Burada üzerinde düşünülmesi gereken nokta, kurulacak üzüm işleme tesisinin kaliteli üzümü ilçeden ve çevreden nasıl sağlayabileceklerinin araştırılması ve bunun için neler yapılması gerektiği üzerinde düşünülmesidir. Kaliteli işlenmiş ürün için uygun üzüm yetiştirilmesi ile havza avantajlı konuma geçebilir.

Firma Stratejisi

Polateli ve Musabeyli ilçelerinde üzüm ve elde edilen ürünler alt sanayisi açısından önemli sorunlardan birisi markalaşmadır. İlçelerin özellikle inanç ve kırsal turizm ile tanıtılması ve gelişmesi ile ilçelerin tanınırlığı daha da artabilir ve bu üzüm yetiştiriciliğine katkıda bulunabilir. Bu nedenle kurulacak işletmeler önceliği markalaşmaya da vermelidir.

Tamamlayıcı Sektörler

Polateli ve Musabeyli ilçelerinde üzüm ve üzüme dayalı alt sanayinin gelişmesi üzüm üretiminin devamlılığı ve kalite ile doğrudan ilişkilidir. Bölgede sertifikalı fidan, hammadde kullanımı, modern bahçelerin tesisi ile üretim hem artış hem de nitelik açısından değişim gösterebilecektir.

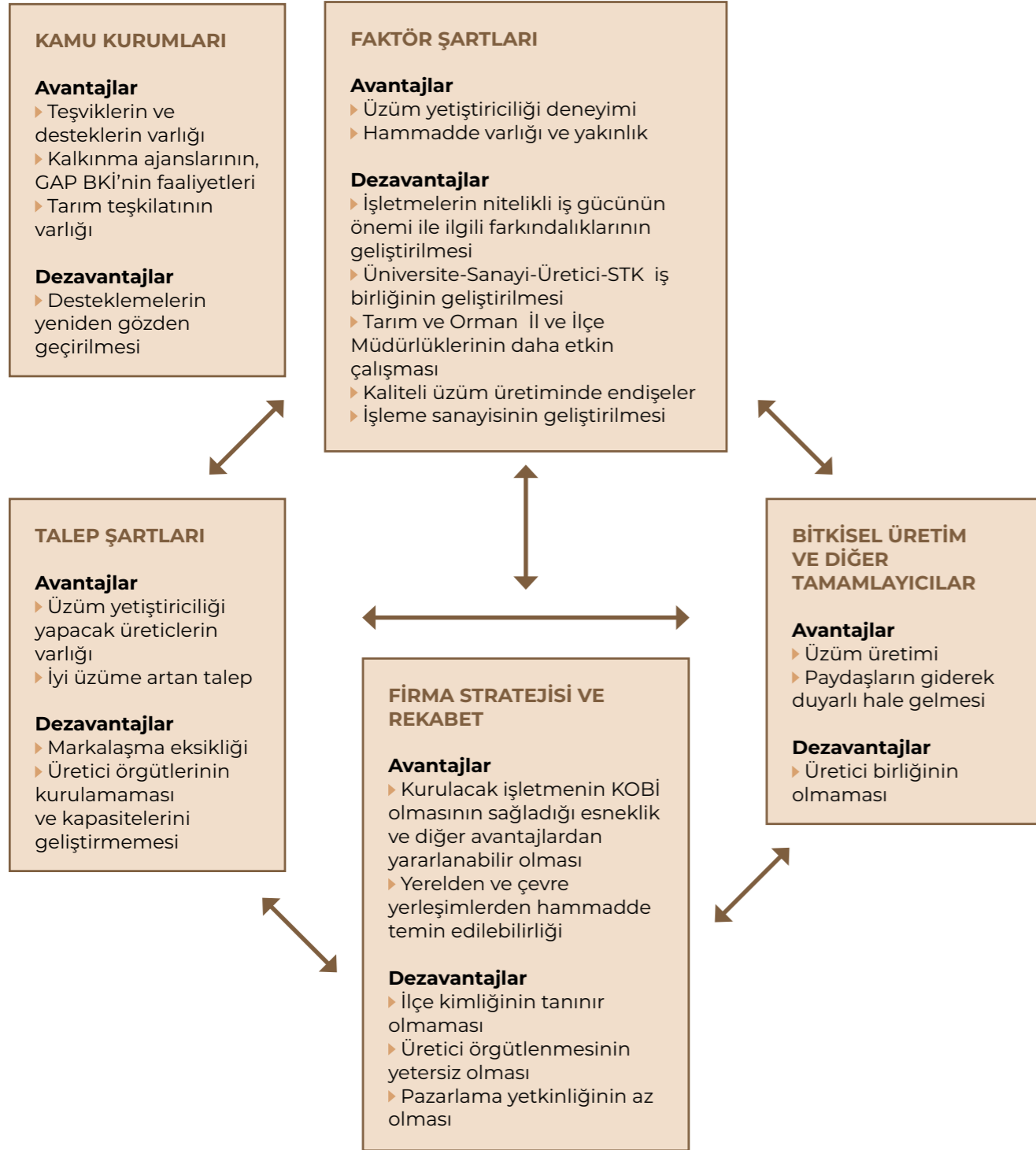
Devletin Rolü

Bitkisel üretimin gelişmesinde devlet destekleri önemli rol oynamaktadır. Kaliteli ve sertifikalı girdi kullanımı, verim artışı için girdi desteği sağlanması, basınçlı sulama sistemlerine geçiş ve yatırım teşvikleri Havzada yatırımların artmasına katkıda bulunabilir.

Tablo.2. Ravanda Havzası'nda Üzüm Değer Zinciri Gösterimi

Elmas Modeli Bileşenleri	Olumlu Alanlar	Gelişmeye Açık Alanlar
<i>Faktör Koşulları</i>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Üzüm yetiştiriciliği kültürünün olması ❖ Havzanın en çok üzüm yetiştiriciliği için uygun olması ❖ Devlet destekleri-teşvikleri ❖ Basınçlı sulamaya geçişlerin artması 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Üzüm yetiştiriciliği konusunda istekli üreticilerin varlığı ❖ Tarım teşkilatının daha etkin çalışması ❖ Fiziki alt yapının sağlanması ❖ Kaliteli üzüm üretimi ❖ Üzümde kaliteli ürün çeşitliliğine gidilmesi
<i>Talep Koşulları</i>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İşletmelerin kaliteli ürün üretme konusunda duyarlılıklarının artma eğiliminde olması ❖ Küçük üreticiliğin de varlığını devam ettirmesi ❖ İşletmelerin kapasite artırma istekleri ❖ İşletmelerin ölçeklerini bölgesel, ulusal boyuta çekme arzusu ❖ Üzüm yetiştiriciliğine yönelik talebin giderek artması 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ürün çeşitlendirme ❖ İşletmelerin giderek niteliklerini iyileştirmesi ❖ Kaliteli üzüm üretiminin yaygınlaşması ❖ Bölgede ürün işleme ve tesisleşme ❖ Üzüm üreticileri birliğinin etkin hale gelmesi ❖ Markalaşma gereksinimi
<i>Firma Stratejisi</i>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Eğer bir işletme kurulacak olursa KOBİ olmanın sağladığı esneklik ve diğer avantajlar ❖ Yerelden üretildiğinde kaliteli hammadde temin olanakları 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İş gücü niteliğinin artışının sağlanması ❖ Pazarlama becerilerinin ve markalaşmanın geliştirilmesi ❖ Havza kimliği ile pazarlamasının yapılması
<i>Bitkisel üretim ve diğer tamamlayıcılar</i>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Üzüm alanlarının varlığı ❖ Paydaşların giderek daha duyarlı hale gelmesi 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İşleme tesislerinin kurulabilir olması ❖ Deneyimlerden yararlanılması
<i>Devletin Rolü</i>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Teşviklerin varlığı ❖ Kalkınma ajansının, GAP BKİ'nin faaliyetleri ❖ Tarım teşkilatının duyarlılığı 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Desteklerin yeniden gözden geçirilmesi

Şema.1.Üzüm ve üzüme dayalı işlem sanayisine yönelik değer zinciri analizi

Genel Değerlendirme

Polateli ve Musabeyli ilçelerinde üzüm ve üzüme dayalı işleme alt sanayi gelişme eğiliminde olan bir sektördür. Bunun için işlemeye yönelik tesisin kurulması, desteklenmesi ve bölgesel-ulusal marka yaratılması önemlidir.

Polateli Ve Musabeyli İlçelerinde Küçükbaş Hayvancılığı Geliştirme, Buna Dayalı Süt Ürünleri İşleme Tesisi Değer Zinciri Analizi

Faktör Koşulları

İş Gücü Kaynakları

Polateli ve Musabeyli ilçelerinde dağ köylerinde bitkisel üretim olanakları oldukça sınırlıdır. Antep fıstığı üretimi olan dağ köyleri görece daha iyi durumda olmalarına karşın, Antep fıstığı üretimi bulunmayan köyler ilçede en yoksul durumda olan köy grubunu oluşturmaktadır. Bu nedenle dağ köylerinde küçükbaş hayvancılık en önemli geçim ve iş kaynağıdır. Bundan hareketle bu köylerde küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi ve buna yönelik olarak da sütün değerlendirilmesi önem taşımaktadır. İlçe geneline bakıldığında yaklaşık 30-35 bin adet küçükbaş hayvan bulunmakta olup, bunun büyük çoğunluğu göreceli yoksul köylerin de aralarında olduğu dağa köylerinde yer almaktadır. Küçükbaş hayvancılık ile ilgili olarak üç temel iş gücü alanı vardır. Birincisi küçükbaş hayvan sahipleri, ikincisi süt işleyecek olan tesisler, üçüncüsü ise çobanlardır. Küçükbaş hayvancılık açısından ilçede bir birikim vardır. Küçükbaş hayvancılıkta bakım ve besleme koşulları iyileştirilirse, süt de işlemeye tabi tutulursa bu faaliyet ilçe ekonomisine ve istihdamına ve de dağ köylerinin gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunabilecektir. Havzada küçükbaş hayvan açısından önemli sorunlardan birisi sütün değerlendirilememesidir. Bazı köylerde geleneksel olarak peynir, yoğurt olarak işlenmesine rağmen, bu pazar değeri olarak düşük kalmaktadır. Polateli ve Musabeyli ilçelerinde özellikle dağ köylerinde küçükbaş hayvancılık ile uğraşanların sayısının artması, tarım teşkilatının buna yönelik desteklerde bulunması önemli destekleyici unsurlardandır.

Bilgi Kaynakları

Polateli ve Musabeyli ilçelerinde küçükbaş hayvancılığın gelişmesine yardımcı olacak bilgi kaynakları arasında en göze çarpan birimler; Tarım ve Orman Bakanlığı İl/İlçe Müdürlükleri, Üretici Birlikleri, Veteriner Hekimler, üretici ve üniversitelerdir.

Hammadde ve katkı maddeleri kaynakları

Polateli ve Musabeyli İlçelerinde küçükbaş hayvancılıkta öncelikle bakım ve besleme koşullarının iyileştirilmesi önemlidir. Damızlık hayvan temini, kış ayları için kaliteli ye mtemini küçükbaş hayvancılığın geleceği açısından gereklilik göstermektedir.

Talep Koşulları

Küçükbaş hayvancılığa dayalı sütte elde edilecek süt ürünleri giderek daha fazla talep bulmaktadır. Alan çalışmalarında birkaç köyde koyun, keçi sütünden yapılan peynire, yoğurda yoğun talep olduğu ve bu nedenle de sütün değerlendirilmesinin önemi üzerinde durulmuştur. Küçükbaş hayvancılığa dayalı süt ürünleri açısından pazar durumunu ilçe, il ve bölgesel olmak üzere 3 kategoride incelemek mümkündür. Çünkü bir yanda ilçe, il düzeyinde faaliyette bulunan ve bulunacak işletme olacağı, bir yanda da bu işletmenin bölgesel pazara da hitap edebileceği düşünülebilir. Burada kaliteli ve standartlara uygun süt ürünleri üretimi önemlidir. Üzerinde düşünülmesi gereken nokta, ilçe kadar çevreden de süt temin edilip edilemeyeceğidir. Havzada kaliteli ve standartlara uygun markalı küçükbaş hayvancılığa dayalı süt ürünleri üretiminde bulunulması ile ilçe avantajlı konuma geçebilir.

Firma Stratejisi

Havzada en tanınmış ürün kuru üzumdür. Kilis Karası üzümü bilinen bir üründür. Sorun burada iyi ürün işleme ve markalaşma olacaktır. Buna rağmen fuarlara katılımında bulunulması ve kırsal turizmin gelişmesi ile ilçenin tanınırlığı artabilir ve bu süt ürünlerine de katkıda bulunabilir. Bu nedenle kurulacak işletmenin öncelikli hedeflerinden birisi de -ki bu aynı zamanda tüm havzayı ilgilendirmektedir- önceliği markalaşmaya da vermelidir.

Devletin Rolü

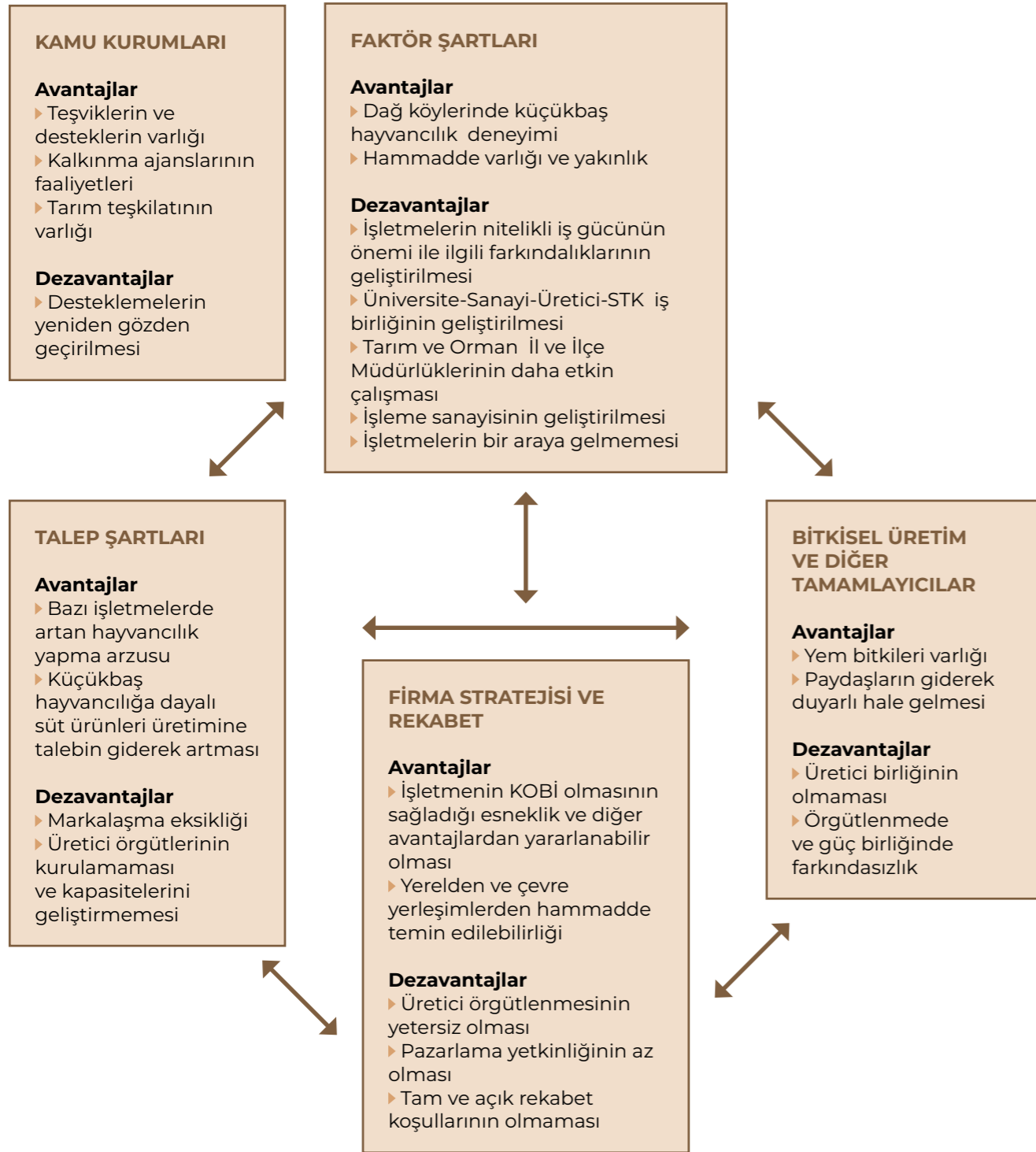
Hayvancılığın gelişmesinde devlet destekleri önemli rol oynamaktadır. Kaliteli damızlık ve yem verim artışı için barınak desteği sağlanması ve yatırım teşvikleri Polateli ve Musabeyli ilçelerinde yatırımların artmasına katkıda bulunabilir. Havza Temelli Üretim Modelinde havzada desteklenecek ürünlerden birisi yem bitkileri olup, bu hayvancılık açısından avantaj gösterebilir. Bu desteklerden Havzanın yararlanması sürekli hammadde temini açısından önemlidir.

Tablo.3. Ravanda Havzası Küçükbaş Hayvancılığa Dayalı Süt ve Süt Ürünleri Değer Zinciri Gösterimi

Elmas Modeli Bileşenleri	Olumlu Alanlar	Gelişmeye Açık Alanlar
Faktör Koşulları	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hayvancılığa yönelik ilginin varlığı ❖ Hayvan yetiştiriciliği için uygun olması ❖ Devlet destekleri-teşvikleri ❖ Yem bitkilerine geçişlerin artması 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hayvancılık konusundaki istek ❖ Tarım teşkilatının daha etkin çalışması ❖ Fiziki alt yapının sağlanması ❖ Kaliteli süt üretimi
Talep Koşulları	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Küçük üreticiliğin de varlığını devam ettirmesi ❖ İşletmelerin kapasite artırma istekleri ❖ Bazı işletmelerin ölçeklerini ilçe ve il boyutuna çekme arzusu ❖ Küçükbaş hayvancılığa dayalı süt ürünleri üretimine talebin giderek artması 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ürün çeşitlendirme ❖ İşletmelerin niteliklerini iyileştirmesi ❖ Kaliteli hayvancılığın yaygınlaşması ❖ Üreticileri birliğinin ilçede de etkin hale gelmesi ❖ Markalaşma gereksinimi
Firma Stratejisi	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yerelden üretildiğinde kaliteli hammadde temin olanakları 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İşgücü niteliğinin artışının sağlanması ❖ Pazarlama becerilerinin ve markalaşmanın geliştirilmesi ❖ Havza kimliği ile pazarlamasının yapılması
Bitkisel üretim ve diğer tamamlayıcılar	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Yem bitkileri alanlarının varlığı ❖ Paydaşların giderek daha duyarlı hale gelmesi 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ İşleme tesislerinin kurulabilir olması
Devletin Rolü	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Teşviklerin varlığı ❖ Kalkınma ajansının faaliyetleri ❖ Tarım teşkilatının duyarlılığı 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Desteklerin yeniden gözden geçirilmesi

Süt ve süt ürünleri alt sektörünün geliştirilmesine ilişkin analiz bir sonraki sayfada şematik olarak sunulmuştur.

Şema.2. Süt ve süt ürünleri alt sektörüne yönelik değer zinciri analizi

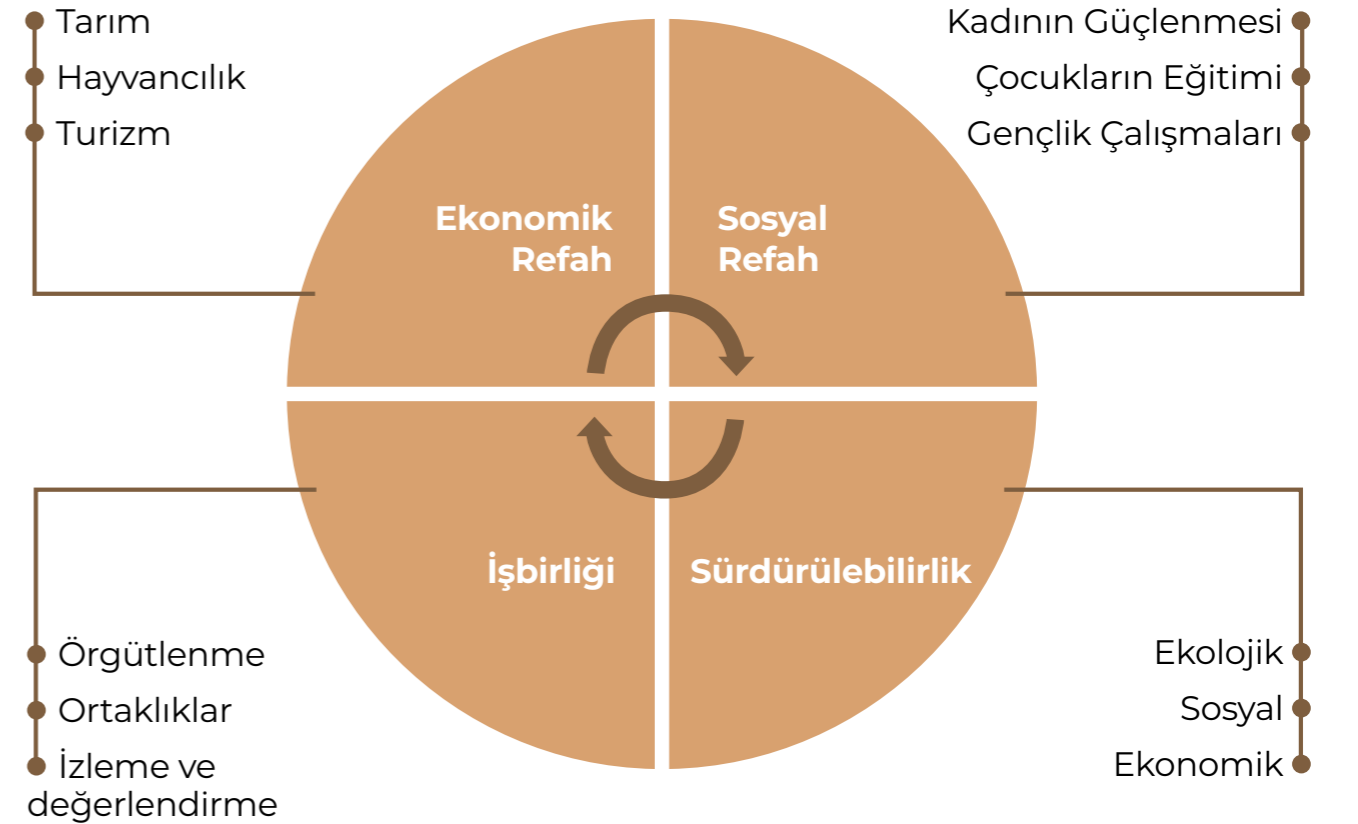

Genel Değerlendirme

Polateli ve Musabeyli ilçelerinde küçükbaş hayvancılığa dayalı süt ve süt ürünleri alt sanayi gelişme eğiliminde olan bir sektördür. Bunun için işlemeye yönelik tesisin kurulması, desteklenmesi ve il-bölgesel marka yaratılması önemlidir.

RAVANDA HAVZASI TAMAMLAYICI KIRSAL KALKINMA STRATEJİSİ ANALİZİ

Ravanda Havzası Tamamlayıcı Kırsal Kalkınma Programı 2019-2023 yıllarını kapsayacaktır. Projenin kurgusu bölgenin hazırlık çalışmalarında tespit edilen ihtiyaçları, kapasitesi ve vizyonu ışığı altında ve sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyum içinde olmak üzere aşağıdaki temel unsurları içeren bütüncül bir yapıya sahip olacaktır. Burada her ne kadar ilçede "konu temelli" bir kırsal kalkınma programı uygulanması önerilse de seçilen yerleşimler de "bütünleşik kırsal kalkınma" yaklaşımından hareketle -ki bu aynı zamanda Özyeğin Vakfı'nın ana yaklaşım unsurlarındandır- kadının güçlenmesinden, ekolojik sürdürülebilirliğe, gençlik boyutundan, eğitim boyutuna kadar farklı bileşenlerde çalışmalar yapılacaktır.

Genel Kırsal ve Tarımsal Saptamalar ve Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Ana Faaliyet Unsurları

Ravanda Havzası'nın kırsal ve tarımsal yapısına ilişkin olarak bu bölüme kadar aktarılanların ardından, ortaya çıkan genel durum aşağıdaki maddeler halinde sunulabilir:

- Havzadaki baskın ekonomik faaliyet istihdam alanı tarımdır. Bundan hareketle tarımsal istihdamda niteliğin artırılması önemli bir faaliyet alanı olacaktır.
- Tarımda çalışanların oranı yüksek, birim çalışan başına katma değer üretimi düşüktür. Bu durum tarıma dayalı işleme sanayinin gelişmesi ve katma değer artışı ile çözülebilecek bir sorun alanıdır.
- Hayvancılık önemli bir geçim kaynağı fakat yeterince gelişmemiştir. Fakat son yıllarda hayvancılık konusunda yavaş da olsa gelişmeler vardır. Fakat bu gelişme sanayiye dönüşmediği için ilçeye kazanımı beklenen düzeyde değildir. Süt ve süt ürünleri işleme tesisinin kurulması ve markalı üretim ile hayvancılıktan elde edilen katma değer artacak ve üretici geliri de bundan etkilenecektir.
- Koyun-keçi varlığına rağmen, koyun-keçi sütüne dayalı işletme tarzında bir girişim yoktur. Koyun-keçi sütüne dayalı işletmecilik önemli bir girişim olacaktır. Son yıllarda özellikle keçi sütü başta olmak üzere küçükbaş hayvan sütüne karşı bir ilgi vardır. Bu avantajı kullanabilmek için kurulması düşünülen süt işleme tesisinde koyun-keçi sütüne öncelik verilecektir.
- Bahçe bitkileri tarımında sulama ve pazarlama olmak üzere kısıtları vardır. Basınçlı sulama sistemlerine geçilmesi, yeni su kaynaklarının bulunması ve tarımsal ürünlerin üretici örgütlülüğü yoluyla pazarlanması ile ekonomik refah artışında önemli katkılar sağlanabilir.
- Üzüm ve zeytin en önemli getirisi olan ürünlerdir. Bu ürünlerin kaliteli ve standartlara uygun biçimde üretilip, işlenerek paketlenmesi havza kalkınmasına önemli katkılar sunacaktır.
- **Gelecek açısından en umutvar ve işleme sanayisine konu olacak ürün üzüm, zeytin, küçükbaş hayvancılığa dayalı süt ürünleridir.** Bu ürünlerin kaliteli bir biçimde elde edilmesi, ürünlerin paketlenerek piyasaya sunulması katma değer oluşumunda önemli olacaktır.
- İlçeler genelinde tarım dışı istihdam alanlarının sınırlılığı tarım üzerindeki iş gücü baskısını azaltmamaktadır. Tarıma dayalı sanayinin, kırsal sanayinin gelişmesi istihdam yaratma açısından yeni fırsatlar sunacaktır.
- Tarım-turizm sektörü etkileşimi markalaşma ile artabilir. Bunun için kırsal turizme yönelik yatırımlar artmalıdır.

Ravanda Havzası için tarımsal kalkınma stratejisinin gerçekleştirilmesine yönelik, ortaya çıkan ana faaliyet unsurları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Ana faaliyet unsurları tarımsal üretimin artması, kaliteli üretim ve katma değer artması ile sürdürülebilirlik konularını temel almaktadır. Bu unsurların her birinin gerçekleşmesi için markalaşma, nitelikli-kalifiye iş gücü yetiştirme, tarımsal ve kırsal altyapıyı geliştirme, süt ve süt ürünleri ile üzüm ve üzüm işleme için mevcut işletmeleri geliştirme ve/veya yenileri tesis etme faaliyetlerinin yerine getirilmesi gerekir. Bunlar ile ilgili zamanlama ve eylem planı hakkında detaylı bilgiler ileriki bölümlerde verilmiştir.

Tablo.5. Ravanda Havzası'nda Tarımda Stratejik Plana Yönelik Ana Faaliyet Unsurları

Ana Faaliyet Unsurları	Destekleyici Faktörler	Markalaşma	İş gücü yetiştirme	Altyapı geliştirme	Mevcut işletmeleri geliştirme ve yeni işleme tesisleri kurma (üzüm ve süt ürünleri için)	Mevcut işletmeleri tamamlayıcı biçimde organize etme
Bitkisel ve hayvansal tarım ürünlerinin Havzada işlenmesi ve gıda ürünü olarak satılması	Üzüm, zeytin süt ve süt ürünleri, baklagiller	Kalifiye ve ihtisaslaşma	Üzüm, zeytin süt ve süt ürünleri, baklagiller, organik tarım	Hangi ürün ve/veya ürün grupları var ise	Güç birliği, organizasyon	
Havzada tarımdan elde edilen katma değer artırılması	Refah, istihdam ve kalkınma	Farkındalık ve karşılıklık	Teknik, insan gücü ve kurumsal kapasite geliştirilmesi	Gelir ve kapasite artırımı için	Güç birliği, organizasyon	
Havzada "üzüm ve üzümüne dayalı ürünler" ve "süt ve süt ürünleri" kümelemesine gidilmesi	Orta ölçekli gıda sanayi kümelemesi	Teknik destek ve gruplar	Teknik destek ve gruplar	Tek çatı altında birleştirmek ve Havzayı markalaştırmak	Güç birliği, organizasyon	
Havzada kırsal kalkınma programı kapsamına giren köylerde " Kırsal Kalkınma Platformu " oluşturulması.	Yerel sahiplenme, içselleştirme	Kurumsal paylaşım	Kurumsal paylaşım	İyileştirme	Güç birliği, organizasyon	

Tablo.5'de görüldüğü üzere, Ravanda Havzası'nda Tarımda Stratejik Plana Yönelik Ana Faaliyet Unsurları 4 ana unsur altında toplanabilir. Bunlar;

1. Bitkisel ve hayvansal tarım ürünlerinin Ravanda Havzası'nda **işlenmesi** ve gıda ürünü olarak satılması
2. **Ravanda Havzası'nda** tarımdan elde edilen katma değer artırılması
3. **Ravanda Havzası'nda** "üzüm ve üzüme dayalı ürünler" ve "süt ve süt ürünleri" **kümelemesine** gidilmesi ve
4. Ravanda Havzası'nda "**Kırsal Kalkınma Platformu**" oluşturulmasıdır.

Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesine yönelik destekleyici faktörler ise;

1. Markalaşma
2. İş gücü yetiştirme
3. Altyapı geliştirme
4. Mevcut işletmeleri geliştirme, yeni işleme tesisleri kurma (üzüm ve süt ürünleri için)
5. Mevcut işletmeleri tamamlayıcı biçimde organize etme

Ravanda Havzası'nda özellikle tarımsal kalkınma için stratejik plan ön plana çıkan özellikle bitkisel ve hayvansal ürünlerin işlenmesi ve gıda ürünü olarak satılması, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi gibi faaliyetler markalaşma faktörünün sağlanması ve gerçekleşmesi ile Havza ekonomisine daha fazla katkı sunabilecektir. Markalaşma, Ravanda Havzası ve ürünlerinin tanınırlığına aracı olacak ve bu durum tarımsal ekonomiyi canlandırıcı bir nitelik olarak belirecektir. Burada tabii ki, hem üretim hem markalaşma için iş gücü yetiştirme, kalifiye hale getirme önemlidir.

Ravanda Havzası'nda özellikle; üzüm, zeytin, süt ürünleri, organik tarım konusunda çalışmalarda bulunulması, bunların üretiminin geliştirilmesi, artırılması, bitkisel üretimden elde edilecek katma değer yükseltilmesine katkıda bulunacaktır. Bu durum aynı zamanda ürün çeşitliliği, yüksek değerli bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği açısından da önemlidir.

Ravanda Havzası'nda üzüm ve üzüme dayalı ürünler ile süt-süt ürünleri alt sanayi kolunda kümelemeye gidilmesi hem yerel kaynakların etkin kullanımı hem de üretim faktörlerinin rasyonel kullanımı ve devlet teşviklerinin verimli kullanımı için gereklilik göstermektedir. Bunlar Havzanın aynı zamanda markalaşmasına da katkıda bulunacak unsurlardır.

Kırsal Kalkınma Stratejisine İlişkin SWOT Analizi

Ravanda Havzası kırsal kalkınma programının uygulama süreçlerinin etkin ve etkili olması için alandan alınan verilerle analitik bir SWOT-ZGFT analizinin yapılması öngörülmüş ve gerçekleştirilmiştir. Bunun için havzada yapılan katılımcı bilgilendirme ve değerlendirme toplantısından elde edilen veriler, paydaş ziyaretleri ile araştırma uzman ekibinin yapmış olduğu değerlendirme toplantılarından elde edilen veriler kullanılmıştır. SWOT analizinde genel bir değerlendirme yerine kırsal kalkınma alt konular temelinde ayrı ayrı yönler el alınmıştır. Buradan elde edilen çıktılar hem eğitim ihtiyaç analizlerinin ve programının ortaya konulmasında hem ekonomik faaliyet konularının planlamasında kullanılmıştır. Burada ortaya konulan her saptamada uygulama alanında karşılığı vardır ve yol gösterici bir nitelik taşımaktadır.

Tablo.4.Ravanda Havzası Kırsal Kalkınmasına Yönelik SWOT-GZFT Analizi

Konu alanı	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler	Fırsatlar	Tehditler
Bitkisel üretim ve pazarlama	<ul style="list-style-type: none"> GAP BKİ'nin varlığı Zeytin varlığı Üzüm yetiştiriciliği Organik tarım potansiyeli Bozulmamış arazi varlığı Kısmen de olsa köylerde genç nüfusun varlığı Kilis Karası üzümünün bilinirliği 	<ul style="list-style-type: none"> Tarımsal ürün işleme tesislerinin olmayışı Yetersiz sulama suyu Tarıma dayalı sanayinin olmayışı Düşük verimlilik Örgütlenememe Pazarlamanın zayıf olması Tarım sigortalarının bilinmemesi/ yaygınlaşmaması Taşlı arazilerin fazlalığı Arazilerin parçalılığı Ürünler katma değer kazandırılmaması 	<ul style="list-style-type: none"> İpekyolu Kalkınma Ajansı'nın proje destekleri Giderek artan zeytin yetiştiriciliği Organik ürünlere artan talep Bitkisel üretime verilen destekler Kaliteli girdi kullanımına yönelik destekler Alternatif ürün arayışları Tarım havzaları üretim ve destekleme modelinin uygulamaya aktarılması 	<ul style="list-style-type: none"> Artan girdi fiyatları Elektrik maliyetinin yüksekliği İklim değişikliği Göç eğilimi
Hayvancılık ve Hayvansal ürünlerin pazarlanması	<ul style="list-style-type: none"> GAP BKİ'nin varlığı Küçükbaş hayvan varlığı Hayvancılık kültürü Yerel peynir çeşitleri (koyun-keçi) Yerel halkta hayvancılığa ilgi 	<ul style="list-style-type: none"> Teknik kapasite düşüklüğü Örgütlenememe Yem bitkileri ekiminin azlığı Arıcılık zayıf Yerel peynir çeşitlerinin standartlara uygun yapılmaması Markalaşmama Tarım sigortalarının bilinmemesi/ yaygınlaşmaması 	<ul style="list-style-type: none"> İpekyolu Kalkınma Ajansı'nın proje destekleri Sütün, yoğurdun düşük fiyattan da olsa rahat satılabilmesi Organik ürünlere artan talep Yerel ürünlere artan talep Hayvancılığa ve yem bitkilerine yönelik destekler 	<ul style="list-style-type: none"> Bazı işletmelerin hayvancılık girişimleri İklim değişikliğinin arıcılığa etkileri Kayıt dışı üretim Entegre süt ürünleri işleyen tesislerin olmaması
Örgütlenme	<ul style="list-style-type: none"> Yerel halkta giderek azalsa da dayanışma yardımlaşma kültürü 	<ul style="list-style-type: none"> Üretici birliklerinin olmaması veya etkin olamaması Üretici örgütlerinin zayıf olması Ortak iş yapma kültürünün olmaması Her şeyin devletten beklenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Ziraat Odası'nın kurulması Süt ve süt ürünleri işlemeye yönelik kümelenme potansiyeli 	<ul style="list-style-type: none"> Karlıksız kamu yardımları Bireysel girişimlerin çok daha fazla ön plana çıkması
Kadın	<ul style="list-style-type: none"> Kadın Derneğinin varlığı Kadınlara yönelik kursların düzenlenmesi Tarımsal üretimde yer alması Kadınların üretim süreçlerinde yer alma isteği Giderek artan eğitim alma isteği (yaygın eğitim) Kadınların yeniden üretme kültürünün yüksek olması (peynir, yoğurt, salça vb.) 	<ul style="list-style-type: none"> Kadınların mekanizasyonda yer almaması Kadınlara yönelik sosyal tesislerin olmaması Kadınların karar alma süreçlerinde yer almaması Eğitim düzeyinin düşük olması Kredi kaynaklarına erişememe 	<ul style="list-style-type: none"> Turizmin gelişme eğiliminde olması Giderek artan toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlılığı 	<ul style="list-style-type: none"> Makineleşmeden dolayı kadınların üretimde devre dışı kalabilmesi Köylerde altyapı yetersizliğinin kadınların yaşam koşullarını ağırlaştırması ve bu nedenle göç eğiliminin artması
Çocuk ve Eğitim	<ul style="list-style-type: none"> Ailelerde çocuk okutma isteği Kız çocuklarının okullaşmasında artış Okul öncesi eğitim olanaklarında artış 	<ul style="list-style-type: none"> Taşınmalı sistem ile eğitime devam Bazı okulların kapanması Deneyimli öğretmen eksikliği Okullarda donanım eksikliği 	<ul style="list-style-type: none"> Çocukların eğitime merakları- ilgileri Kamu yatırımlarının artması STK'ların çalışmaları 	<ul style="list-style-type: none"> Taşınmalı sistemde kız çocuklarına karşı velilerin ayrımcılığı Diğer ilçe, illerle rekabette yetersizlik
Ekoloji	<ul style="list-style-type: none"> Zengin flora Bozulmamış tarım toprakları Tarımsal üretim için uygunluk 	<ul style="list-style-type: none"> Düşük farkındalık düzeyi İlçe potansiyelinin bilinmemesi Konu ile ilgili ilçe düzeyi çalışmalarının olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> Ekolojik tarım fırsatı Bozulmamış topraklar Doğa üzerinde inşaat, turizm baskısının olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> Bilinçsiz kullanım ihtimali Bilinç düzeyinin düşük olması
Gençlik	<ul style="list-style-type: none"> Genç nüfus varlığı Tarımda çalışma isteği Farklı meslek arayışları (buldukları yerde) Kadın nüfusun çalışma ve dışa açılma eğilimi 	<ul style="list-style-type: none"> İşsizlik Mesleki kalifiye olamama Gençlik merkezinin olmaması Genç kadınlara yönelik özel programların olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> Bulunduğu yerde yaşamını devam ettiren genç nüfus varlığı Tarımda gençler için üretim alanlarının olması Genç çiftçi desteği 	<ul style="list-style-type: none"> İşsizliğin gelecek açısından risk oluşturması Dışa göç eğilimi Dışa açılmada kadın-erkek farklılığının yaşanabilir olması

Tablo.5. Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Eğitim İhtiyaç Analizi

Ana Konular	Eğitim Konuları	Paydaşlar		Zamanlama		
		Eğitim Alacaklar	Eğitim Verecekler	Kısa Dönem 1-12 ay	Orta Dönem 13-24 ay	
Bitkisel Üretim	● Bilinçli girdi kullanımı	<p>Tarımsal Yapının İyileştirilmesine Yönelik Eğitim Konuları</p> <p>Ravanda Havzası tamamlayıcı kırsal kalkınma programı çalışmalarında etkinliği artırmada eğitim-yayım konuları önemli bir bileşen olarak kabul edilmiştir. Burada ise projeler kapsamında hangi eğitim konularına gereksinim duyulduğunu belirleyebilmek amacıyla "eğitim ihtiyaç analizi" çalışmasında bulunulmuştur. Analizde eğitimlerin ne kadar sürede, kimlere ve kim tarafından verilebileceği üzerinden çalışılmıştır. Bundan hareketle çalışmalar sonucunda ortaya çıkan sonuç tablo halinde aşağıda sunulmuştur.</p>	● Üreticiler ● Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB) ● İlçe elemanları ● İlçe Ziraat Odası ● İlçedeki Girdi Tedarikçileri	● TOB Uzmanları ● Üniversiteler ● Üretici Birlikleri ● Girdi Tedarikçileri ● STK'lar	X	
	● Bilinçli sulama		● Üreticiler, TOB İlçe Elemanları ● İlçe Ziraat Odası ● İlçedeki Girdi Tedarikçileri	● TOB Uzmanları, Üniversiteler ● Sulama Örgütleri ● Girdi Tedarikçileri, ● STK'lar		X
	● Meyve yetiştiriciliği		● Meyve Yetiştiricileri ● TOB İlçe Elemanları ● İlçe Ziraat Odası	● TOB Uzmanları ● Üniversiteler ● Girdi Tedarikçileri ● STK'lar		X
	● Organik tarım - İTU		● Potansiyeli olan köyler ● TOB İlçe Elemanları ● İlçe Ziraat Odası ● İlçedeki Girdi Tedarikçileri	● TOB Uzmanları ● Sertifikasyon Kuruluşları ● Üniversiteler ● Üretici Birlikleri ● Girdi Tedarikçileri ● STK'lar	X	
	● Mera bakımı ve ıslahı		● Köylüler-Muhtarlar-Çobanlar ● TOB İlçe Elemanları ● İlçe Ziraat Odası ● Mera Komisyonu Üyeleri	● TOB Uzmanları ● Orman ve Su İşleri İl Müd. ● Üniversiteler ● STK'lar		X
Küçükbaş Hayvancılık	● Yetiştiricilik ● Süt Sağımı ve Hijyeni ● Süt İşleme- Satış ● Hayvan Barınakları ● Hastalıklarla Mücadele ● Teşvik ve Destekler	● Hayvan Yetiştiricileri ● TOB İlçe Elemanları ● İlçe Ziraat Odası	● TOB Uzmanları ● Üniversiteler ● Üretici Birlikleri ● Girdi Tedarikçileri ● STK'lar		X	
Örgütlenme	● Örgüt ve Örgütlenme ● Mevcut Örgütlenme Biçimleri Kooperatifçilik ● Üretici Birlikleri ● Örgütlenme Destekleri ● Teknik Destek Gezileri	● Kaymakamlıklar ● Belediye, Köylüler ● Muhtarlar, TOB İlçe Elemanları ● Ziraat Odası ● Hayvan Yetiştiricileri ● Bitkisel Ürün Yetiştiricileri ● Arıcılar, Esnaflar	● TOB Uzmanları ● Üniversiteler ● Üretici Birlikleri ● STK'lar ● GAP BKİ ● Başarılı Üretici Örgütleri	X		
Turizm	● Kırsal Turizm ● Turizm İşletmeciliği ● Yerel-Hediyelik Ürün Geliştirme, Hijyen Eğitimi ● Turizm Hizmet Sunumu ● Aile Pansiyonculuğu ● Yerel Tarih -Kültür ● Teknik Destek Gezileri	● Kaymakamlık ● Belediye ● Kamu Çalışanları ● Esnaflar ve Diğer Hizmet Sunucuları ● Muhtarlar ● Köylüler ● İlçe Halkı	● İl Kültür ve Turizm Müd. ● İpek Yolu Kalkınma Ajansı ● Üniversiteler ● STK'lar ● TÜRSAB ● Turizm Yatırımcıları Birliği ● GAP BKİ		X	
Kadın	● Birey ve Yurttaşlık Hakları ● Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Örgütlenme, Dikiş Nakış ● Diğer El Sanatları ● Ürün Geliştirme ● Çocuk Gelişimi ve Beslenme ● Sanitasyon ve Hijyen ● Bilgisayar ● İletişim ve İnsan İlişkileri	● Kadınlar ● Konuyla İlgili Kamu Çalışanları ● Konuya Göre Muhtarlar	● TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI Uzmanları ● Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ● GAP BKİ, Üniversiteler ● Kadın STK'ları ● Halk Eğitim Merkezleri ● Rehberlik ● Eğitim Merkezleri ● Baro ● Valilik	X		
Gençler	● Mesleki Beceri Kazandırma ● Meslek Kazandırma ● Bilgisayar ve İletişim Teknikleri ● Pazarlama ve Girişimcilik ● Kendi İşini Kur ● İş Kurma Destekleri ● Açık Öğretim Programları	● 18-30 Yaş Arası Gönüllü Gençler	● İpek Yolu Kalkınma Ajansı ● İŞKUR İl Müdürlüğü ● Milli Eğitim İl Müdürlüğü ● KOSGEB ● TESK ● Üniversiteler ● STK'lar ● GAP BKİ	X		
Çocuk	● Okul öncesi eğitim ● Yetenek geliştirme programları ● Yabancı dil ● Bilgisayar kullanımı ve programlama	● 15 yaş altı okuma çağında çocuklar	● MEB ● Üniversiteler ● GAP BKİ ● STK'lar		X	
Ekoloji	● Doğa okuryazarlığı ● Ekolojik tarım ● Sürdürülebilir tarım	İlçe geneli	● İlgili Bakanlıklar ● STK'lar		X	

Kırsal Kalkınmada Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Hedefler

Ravanda Havzası genelinde ve program uygulanacak köy kümelerinde kırsal kalkınma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için üç yılı hedefleyen kısa ve orta vadeli hedefler ortaya konulmuştur. Hedefler 2019-2023 yıllarını kapsamaktadır. Bu süreler için belirlenen hedefler aşağıda sunulmuştur.

Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Hedefleri: 2019-2023

- Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Projesi'nin uygulamaya aktarılması için proje ekibi oluşturulması ve çalışmalara başlanması
- Çalışma yapılacak köylerde bilgilendirme ve paylaşım toplantıları düzenlenmesi
- Eğitim ihtiyaç analizisondan ortaya çıkan eğitim programlarının gerçekleştirilmesi
- Üzüm işleme tesislerini kurmak
- Zeytin işleme tesislerini kurmak
- Süt ve süt ürünlerinin işlenmesine yönelik iç pazarda satışın artırılması için çalışmalarda bulunmak
- Hayvancılık ve süt üretimi konusunda çiftçi eğitimleri ve duyarlılık artırma
- Sulama sistemleri konusunda araştırmalar yapmak
- Toprak analizlerinin yapılmasını teşvik etmek
- Özellikle gençlere ve kadınlara yönelik mesleki beceri kazandırma çalışmaları düzenlemek
- Özellikle genç işsizliğin azaltılması ve nitelikli iş gücü yetiştirilmesinin sağlanması
- Örgütlenme konusunda duyarlılık artırma ve konu temelli üretici birliklerinin oluşturulması, var olanlara üye olunmasını ve kooperatif kurma girişimlerine başlanmasını teşvik etmek
- Arıcılığa yönelik potansiyel belirleme çalışması yapmak
- Köylerde altyapı eksiklerinin saptanması ve giderilmesi çalışmaları yapmak
- Kümeleme konusunda çalışmaları tamamlamak
- Tarım ile uğraşanların birim başına gelirlerini artırmak

- Tarımı turizm ile buluşturmak ve kırsal turizme yönelik yatırımları tamamlamak
- Havza tarımını ve ürünlerini (üzüm, zeytin, süt ürünleri, baklagiller, organik tarım, vd.) marka yapmak ve tanınırlıklarını artırmak
- Kırsal turizme yönelik çalışmaların orta ve uzun dönemli gelişme planlarını hazırlayarak ve dikkate alarak tamamlamak
- Çalışma kapsamındaki yerleşimlerde kadınların aile yaşamının kolaylaştırılması (Kadınların ürettiği ürünleri tüketiciye ulaştırabilecek bir örgütlenme yapısının daha da güçlendirilmesi)
- Kadınlar için nüfus yoğunluğu fazla olan yerleşimlerde ortak kullanım mekânlarının yaratılması (Kadın sosyal evleri oluşturmak, kütüphane, kitaplık oluşturmak ve beceri kazandırma eğitimleri düzenlemek)
- Yerleşimlerdeki özellikle genç kadınlarda cinsiyet eşitliği algısının güçlendirilmesi
- İlköğretim ve ortaöğretimdeki öğrencilerin kapasite gelişimlerine ve kişilik gelişimlerine katkıda bulunulması
- Çocukların okul öncesi yeteneklerinin geliştirilmesi ve bunların eğitim-öğretim altyapısının erken yaşlarda güçlendirilmesi
- Yerleşimlerde cinsiyet duyarlılığı temelinde örgün ve yaygın eğitim düzeyinin yükseltilmesi
- Genç çiftçilere yönelik teknoloji okur-yazarlık programlarının yapılması.

Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Hedeflere ilişkin faaliyetlerin aylara göre zamanlaması ileriki bölümlerde görüleceği gibi ayrıca Tablo.6'da verilmiştir. Burada belirtilen faaliyetlerin çoğunluğu eş zamanlı olarak gerçekleştirilebilecek faaliyetlerdir. Faaliyetler, önemlerine ve birbirini tamamlayıcılık özelliklerine göre önceliklendirilmiştir.

Tablo.6.Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Kısa, Orta ve Vadeli Hedefler-GERÇEKLEŞME PLANI (2019-2023)

Faaliyetler	Gerçekleşme Süresi (*)	Sorumlu Kuruluş/lar	Giriş Süreci (1. yıl)	Proje Faaliyetlerinin Yaygınlaştırılması Süreci (2. ve 3. yıllar)	Proje Olgunlaşma Çıkış Süreci (4. ve 5. yıllar)
Eğitim programlarının gerçekleştirilmesi	8 ay	Uygulayıcı Kuruluşlar ve Paydaşlar (Tablo.14)	X	X	
Hayvancılık, süt üretimi konusunda çiftçi eğitimleri, duyarlılık artırma	4 ay	Uygulayıcı Kuruluşlar koordinatörlüğünde ilgili paydaşlar (Tablo.14)	X		
Gençlere ve kadınlara yönelik mesleki beceri kazandırma çalışmaları	4 ay	Uygulayıcı Kuruluşlar koordinatörlüğünde ilgili paydaşlar (Tablo.14)	X	X	
Örgütlenme konusunda duyarlılık artırma ve üretici birliklerinin oluşturulması	6 ay	Uygulayıcı Kuruluşlar ve İl/ilçe Tarım Müdürlüğü (Tablo.14)		X	
Üzüm ve üzümde dayalı işleme tesisini kurmak	18 ay	Kaymakamlık, İl Özel İdaresi, GAP BKİ ve Uygulayıcı Kuruluşlar	X	X	
Zeytinyağı işleme ve paketleme tesisini kurmak	18 ay	Kaymakamlık, İl Özel İdaresi, GAP BKİ ve Uygulayıcı Kuruluşlar	X	X	
Süt ve süt ürünlerinin işlenmesine yönelik çalışmalarda bulunmak	18 ay	Kaymakamlık, İl Özel İdaresi, GAP BKİ ve Uygulayıcı Kuruluşlar	X	X	
Toprak analizlerinin yapılması	12 ay	İl/ilçe Tarım Müdürlüğü	X	X	
Altyapı eksikliklerinin saptanması ve giderilmesi	36 ay	Kaymakamlık, İl Özel İdaresi, GAP BKİ ve Uygulayıcı Kuruluşlar	X	X	X
Kümeleme konusunda çalışmaların tamamlanması	18 ay	Kaymakamlık, İl Özel İdaresi, GAP BKİ ve Uygulayıcı Kuruluşlar		X	
Ravanda Havzası tarımını ve ürünlerini marka yapmak ve tanınırlıklarını artırmak	24 ay	Valilik, Kaymakamlık, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl/ilçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, İl Özel İdaresi, GAP BKİ ve projeyi yürütecek kuruluş		X	X
Kırsal turizm yönelik yatırımları tanımlamak	12 ay	Valilik, Kaymakamlık, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl/ilçe MEB, İl Özel İdaresi, GAP BKİ ve projeyi yürütecek kuruluş		X	
Çocuklara yönelik eğitimler-kurslar	24 ay	Valilik, Kaymakamlık, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl/ilçe MEB, İl Özel İdaresi, GAP BKİ ve projeyi yürütecek kuruluş	X	X	

*Faaliyetlerin çoğunluğu eş zamanlı olarak gerçekleştirilebilecektir.

Kırsal Kalkınma Açısından Ön Plana Çıkan Alanları ve Proje Konuları

Çalışmalar sonucunda Ravanda Havzası'nda kırsal kalkınmaya katkıda bulunacak tarımsal yatırım alanlarının da saptanmasına çalışılmıştır. Bu yatırım alanları aşağıda sunulduğu gibidir:

Üzüm üretiminin artırılması ve üzüm işleme tesisinin kurulması

Her iki ilçede gelecek açısından umut vaat eden önemli ürünlerden birisi üzümdür. Özellikle kıraçta üzüm tarımı daha da yaygınlaştırılabilir. Üzümden elde edilen gelirin artırılması, paketlenmesi, markalaşması ve böylece katma değerinin artırılması ilçedeki kırsal kalkınma programının önemli ekonomik bileşenlerindedir. Bununla ilgili geniş bilgi fizibilite etüdünde verilmiştir. Gelecek 3-5 yıl içinde zeytin üretimi ciddi rakamlara ulaşabilir. Bunun için kurulacak bir işletmede üzümün işlenmesi yoluyla istihdam ve gelir açısından verimli olacağı düşünülebilir.

Her iki ilçeyi kapsayacak süt işleme tesisi

Program kapsamında yapılacak önemli girişimlerden birisi özellikle küçükbaş hayvancılığa dayalı sütün değerlendirilmesi olacaktır. GAP-BKİ desteğiyle sütün üretici örgütlenmesi veya bireysel girişimlerle toplanması ve sütün işlenmesi için yüksek maliyetli olmayan bir tesis düşünülebilir. Ancak burada en büyük risk, ortak davranış sergileme kültürünün gelişmemiş olmasıdır. Burada ise ilçe yöneticilerine ve muhtarlara sorumluluk düşmektedir. Burada hemen belirtmek gerekir ki, üzüm ile birlikte süt ürünleri de önemli ekonomik kalkınma araçlarındandır. Süt ürünlerinin işlenmesi ve markalaşması yoluyla piyasaya sunulması katma değer artışında önemli roller oynayacaktır. Bununla ilgili geniş bilgi de fizibilite etüdünde verilmiştir.

Köylerde koyun ve keçi sütünden yapılan peynirin üretim koşullarının iyileştirilmesi

Peynir yörede bilinen bir üne sahiptir. Bu peynir daha hijyenik koşullarda üretilebilir ve ambalajlanarak pazara sunulabilir. Bu şekilde üretilen katma değer köylerde kalacak ve yeni istihdam alanları yaratılacaktır. Bunu yapmak için yukarıda verilen süt işleme tesisinin tüm köylülerin içerisinde yer alacağı bir kooperatif veya bir üretici şirketi benzeri örgütlenmeye gereksinim vardır. Örgütlü davranma kültürünün gelişmemiş olduğu bir ilçede ve bireysel davranışların yaygın olduğu bir yörede bu nitelik önemli bir avantajdır.

Bunların yanı sıra şu konularda tarımsal yatırımlarda bulunulabilir:

- Küçük hayvan yetiştiriciliği
- Organik tarım; özellikle meyvecilik ve baklagiller
- Meyve fidanı üretme istasyonları
- Ürün paketleme ve ambalaj tesisleri
- Kırsal turizm ile tarımı bütünleştirecek girişimler.

Program kapsamında köylere ilişkin olarak genel kalkınma konuları çalışmada tanımlanmaya çalışılmış ve buralarda uygulanabilecek alt proje konuları önerisinde de bulunulmuştur.

Tablo.7.Öncelikli Köy Gruplarına İlişkin Genel Kalkınma ve Olası Alt Proje Konuları

Genel Kalkınma Konuları	Alt Proje Konusu
<ul style="list-style-type: none"> ● Altyapı iyileştirmeleri ● Küçükbaş hayvancılık ● Hayvan besleme ve barınma koşulları ● Düşük tarımsal verimlilik ● Sütün ve zeytin/zeytinyağının yüksek katma değerde değerlendirilememesi ● Sulama suyu ● Kırsal Turizm sektörünün değerlendirilememesi ● Kadınların çalışma koşullarına ilişkin sorunlar ● Bilinçli girdi kullanımının olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kırsal altyapının iyileştirilmesi ● Küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi ● Süt ürünleri işleme tesisinin kurulması ● Hayvan barınaklarının iyileştirilmesi ● Tarımsal eğitim-yayım hizmetlerinin yaygınlaştırılması ● Sulama olanaklarının geliştirilmesi, yeni su kaynaklarının sağlanması ● Bağcılığın geliştirilmesi ● Kırsal turizme ilginin çekilmesi ● Üzüm üretiminin artırılması ve üzüm işleme tesisinin kurulması ● Koyun ve keçi sütünden yapılan peynirin üretim koşullarının iyileştirilmesi ● Tarımsal ve yerleşim düzeyi altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME: KIRSAL KALKINMA PROGRAMI EYLEM PLANI

Ravanda havzası tamamlayıcı kırsal kalkınma programı faaliyetleri açısından eylem planının ortaya konulması hem zaman, hem kaynak, hem de etkililik açısından önemlidir. Bundan hareketle çalışmada öncelikle **“5 YILLIK EYLEM PLANI”** ortaya konulmuş ve aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Buraya kadar belirtilenlerin yanı sıra Ravanda Havzasında daha önce yapılan çalışmalardan hareketle gelecekte yapılacak program ile ilgili olarak aşağıdaki genel değerlendirmelerde ve önerilerde bulunabiliriz;

- Programın toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetir biçimde yürütülmesi önemlidir.
- Yapılacak tüm çalışmalar, toplantılar ve geziler erkek-kadın beraber yapılmalıdır.
- Programa uzlaşa kültürü olan bireylerle devam etmede yarar görülmektedir.
- Havzada proje kapsamında üretilen ürünler genelde HMOV ve proje çalışanlarının desteği ile satılıyor. Tüm aşamalarda yöre halkına da aktif rol ve sorumluluk verilmeli ve süreci öğrenmeli sürdürülebilirlik açısından önemlidir.
- Alanda 30 çeşit ürün üretiliyor ama bunların üretim süreçlerinin ne kadar sağlıklı ve kalite koşullarına uygun yapıldığı bilinmiyor. Ağırlıklı olarak satış için enerji harcanıyor. Dernek kadınlarının ürettiği 30 çeşit üründe her bir ürünün birbirine yakın bir şekilde üretilip, paketlenmesi gerekiyor ki bunun ile havzanın markası oluşabilin. Örneğin; pekmez üreten kadınların bir araya gelerek standart bir pekmez üretim yolu belirleyip bu şekilde üretimden-paketlemeye kadar olan süreci standart hale getirmesi.
- Kadınlar açısından ürettikleri ürünlerde her şeyin çok güzel olduğu söyleniyor fakat bunun bilimsel dayanağı yok. Burada süreçlerin ve kalitenin kontrol edilmesi gerekiyor. Örnek olarak; zeytinin ve üzümün bakımı, toplanması, işlenmesi ve paketlenmesi aşaması bir uzman tarafından izlenmeli ve eğitimler verilmeli. Zeytin asitlik derecesine göre farklı paketlenmeli veya üzerinde belirtilmelidir.
- Her yıl üretimde iklim ve diğer koşullara göre ürünün kalitesi farklılaşabilir. Bunun tüketicilere bir bilgi notu ile iletilmesinde fayda vardır. Örneğin 2017 yılı üretim sezonunda yağış azlığından dolayı üzümlerin aroması sizlere farklı gelebilir.

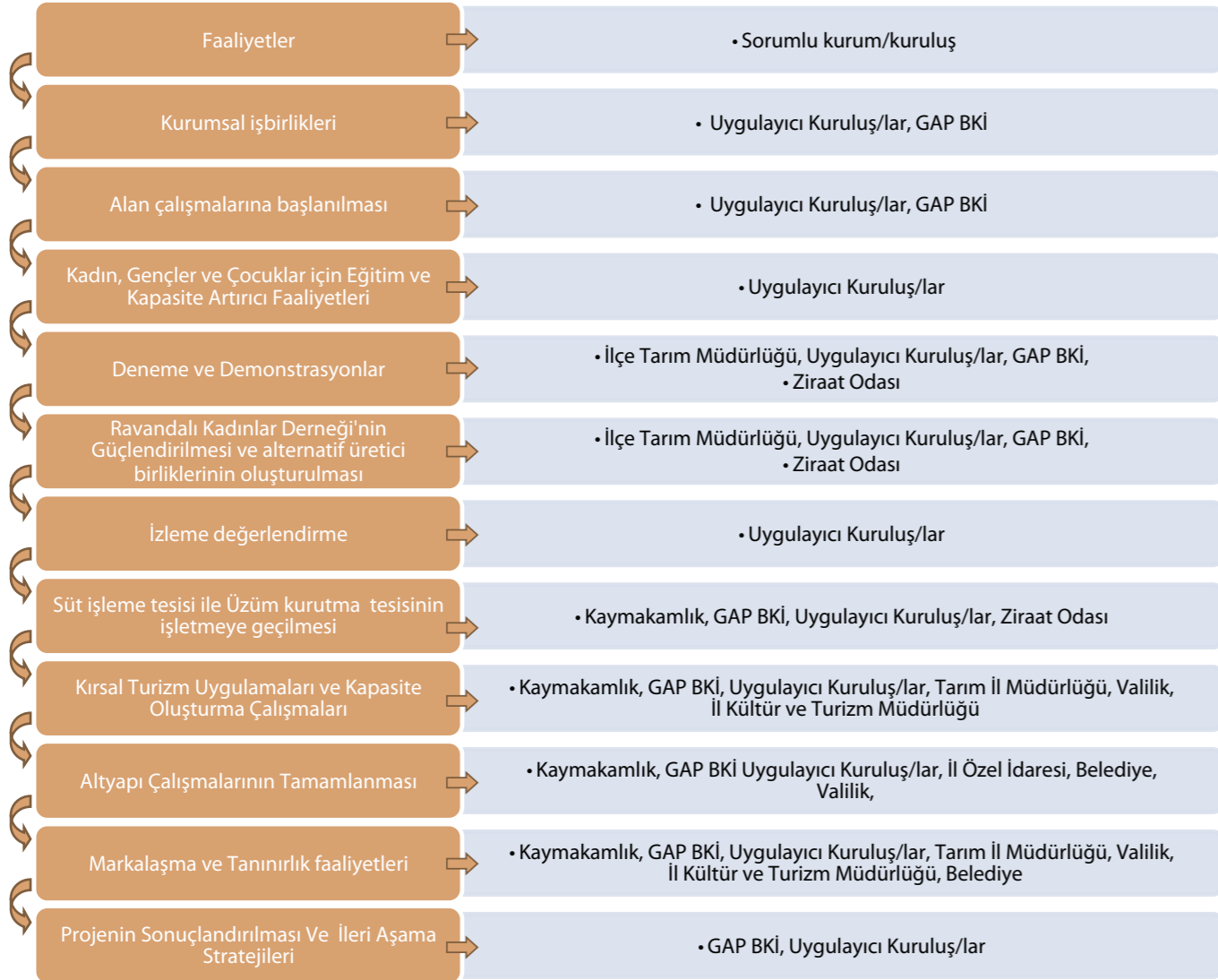
- Dernek, iktisadi işletmesiyle ürünlerin üretim izinlerini alıp, satış sistemini kuracak ya da sadece satış kanalları yaratıp üretici ile buluşturacaktır.
- Dernek ürettikleri ürünün tüm sürecini Ravanda Havzası'nda yapmalı. Bunun için altyapı hazırlıkları bu yıl içinde tamamlanmalı, dernek üretimden tüketiciye kadar olan sürecin bütün aşamalarının içinde olmalı ve kontrol dernek tarafından yapılmalı.
- Ürünlerin pazarlamasında sosyal medyadan daha fazla yararlanılmalı ve bu konuda yereldekilere bilgi verilmelidir.
- Ravanda Havzası'na yönelik 3 ayda bir bülten çıkarılıp, bu bültende alanda yapılan faaliyetler, hikâyeler, geleneksel yöntemler gibi konulara yer verilmelidir. Bültende ayrıca üreticilerin (Dernek üyelerinin) ve tüketicilerin yazıları yer almalıdır. Bu bülten Ravanda Havzası'ndaki tüm köylere ve il, ilçedeki kurum-kuruluşlara ve tüketicilere gönderilmelidir.
- İşletme yönteminin belirlenmesi için tartışmaların yapılıp bir yöntem bulunması gerekiyor. Böylelikle üretim belgeleri alınır ve dernek yasal bir zemine oturmuş olur (bu satış oranını artırdıktan sonra yapılmalı).
- Ürün fiyatları için piyasada sürekli araştırma yapılmalı ve ürün kalitesine göre fiyatların belirlenmesi sağlanmalıdır.
- Üye olmayan kadınların ürününün alınması için de çaba harcanmalı, üye olan kadınların ürünlerinin alım fiyatı ile üye olmayanın fiyatı arasında farklılık yaratılabilir.
- Alanda ürün kalitelerinin belirlenmesi, paketlenmesi, üretimden paketlenme aşamasına kadar zeytin ve zeytinyağı üretimi, örgütlenme ve özelinde dernek faaliyetleri, pazarlama stratejileri konusunda eğitimler verilmelidir.
- Projenin bir hikâyesi-başarı öyküsü yazılmalıdır.
- Sabun kilo ile değil paketlenip satılması ve ürün çeşitlendirmesi ile daha çok katma değer yaratabilir. Sabun deterjanı da düşünülmeli.
- Ravanda bölgesindeki zeytinden sofralık yapılması için uğraşılmamalı, o bölgedeki yerli zeytin ile Ravanda markası ile zeytinyağı yapılmalıdır.
- Ravanda Havzası'ndaki ürünlerin üretim aşaması ile ilgili eksiklerini ve yanlışlıklarını ortadan kaldırmak ve verimliliklerini artırmak için eğitim-yayım hizmetleri verilebilir.
- Bazı market zincirleri sosyal sorumluluk çerçevesinde kadın üreticilerin ürünlerine ücretsiz reyon veriyorlar. Bunlar tespit edilip, görüşmelerde bulunulabilir. Büyük illerde yöresel ürün satan dükkânlar tespit edilip, görüşmeler yapılmalı.
- İlgili makamlarla görüşülüp, Ravanda Havzası'na yakın işlek ana yol üzerinde ürün tanıtımı ve satışı yapılacak bir mağaza açılması sağlanabilir.

Tablo.8. Ravanda Havzası Tamamlayıcı Kırsal Kalkınma Programı Eylem Termin Planı

Faaliyetler	AYLAR																													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25-30	31-36	37-48	49-60		
Çalışma Ekibinin Oluşturulması																														
İlçe Proje Ofisinin Oluşturulması																														
Kurumsal İşbirlikleri																														
Proje Elemanlarının Oryantasyonu																														
Proje Konularının Önceliklendirilmesi																														
Alan Çalışmalarına Başlanması																														
Eğitim Faaliyetleri																														
Deneme ve Demonstrasyonlar																														
Teknik Geziler																														
Yerel Örgütlerin Güçlendirilmesi ve Oluşturulması																														
Altyapı Çalışmalarının Tamamlanması																														
Üzüm İşleme Tesisinin (zeytini de içerek biçimde) İşletmeye Geçilmesi																														
Süt İşleme ve Paketleme Tesisinin																														
Markalaşma Ve Tanınırlık Faaliyetleri																														
Ravandalı Kadınlar Derneği Güçlendirme																														
Genç Odaklı Çalışmalar																														
Çocuk Odaklı Çalışmalar																														
Faaliyet Raporları																														
İzleme Değerlendirme																														
Projenin Sonuçlandırılması Ve İleri Aşama Stratejileri																														

Şema.3. Ravanda Havzası Tamamlayıcı Kırsal Kalkınma Programı Eylem Planı

İŞ AKIŞ PLANI

Ravanda Havzası kırsal kalkınma konusunda birçok avantaja sahiptir. Havzada süt ve süt ürünleri alt sanayi kolunun gelişmesi, üzüm tarımının üzüm işleme tesisi ile entegre edilmesi, zeytinde verimliliği artırma çabalarının sonuca ulaşması ve bunların yanı sıra kırsal turizmin de geliştirilmesi yoluyla yerleşimlerde ekonomik ölçekli aşamalar kaydedilebilir, gelir ve istihdam alanları yaratılabilir. Bunun yanı sıra özellikle dağ köylerinde altyapı sorunlarının çözümü ve kadınlar için iş yüklerinin kolaylaştırılması ile kırsal kalkınma uğraşları daha somut çıktılar verebilecektir. Özellikle süt ürünleri ile üzümün, zeytinin yerinde işlenmesi ve daha yüksek katma değer yaratılması, tarıma dayalı küçük-orta ölçekli işletmelerin oluşması ile istihdam olanakları oluşabilecektir.

GAP-BKİ ve Uygulayıcı Kuruluş/lar tarafından yürütülecek Kırsal Kalkınma Programı kapsamında gerçekleştirilen bu çalışmanın çıktılarının uygulamaya süreç odaklı olarak aktarılması, kırsalda değişimi ve dönüşümü hedef alması, insan kaynakları kapasitesinin gelişimini önemsemesi ve örgütlenmeyi de içermesi Ravanda Havzası'nda **kırsal kalkınmanın ana dinamiklerinden olacaktır. Kaynak dağıtma yerine birlikte yapma** yaklaşımı ile programın hayata geçirilmesi çalışmanın somut ve sürdürülebilir çıktılar sunması açısından önemlidir.

Programın Sürdürülebilirliği ve Sağlanacak Fayda-Çıktılar

Bu kırsal kalkınma programında sürdürülebilirlik ekonomik, toplumsal cinsiyet ve örgütsel yapı temelinde ele alınacaktır. Program kapsamında gerçekleştirilecek **Ravanda Havzası Süt Ürünleri İşleme Tesisi ile Ravanda Havzası Üzüm İşleme ve Kurutma Tesisi** havzada tarımsal ürünlerin işlenip, yüksek katma değerde pazarlanması konusunda en önemli işlevi görecektir. Havzada kırsal alandaki nüfusun en önemli geçim kaynağı bitkisel üretim ve hayvancılığa dayalı tarımsal gelirdir. Şu an itibarıyla havzada tarımsal ürünleri işleyecek ve markalı biçimde pazarlayacak entegre bir işletme yoktur. Program kapsamında yapılacak bu tesisler ile yerel nüfusun sürekli bir ekonomik kaynağı oluşabilecektir. Tesislerin üretici ortaklı ve/veya yerel girişimciler temelinde hayata geçmesi sürdürülebilirlik temelinde önemli katkılar sunacaktır. Böylece yerel nüfus kendisine hizmet edecek ve kendisinin de içinde olduğu bir girişim ile sürdürülebilir üretim ve işletmeciliğe sahip olacaktır. Diğer yandan bu tesisler ile yerleşimler ekonomik ölçekli bir güce de sahip olabilir ve sosyal, ekonomik, çevresel koşullar üzerinde çarpan faktörü yüksek makro etkiye sahip olabilecektir.

Programın sürdürülebilirliğinde "yerel sahiplenme" önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bunun için havzada "Havza Kalkınma Programı Kurulu" yaklaşımı bir yapılanmaya gidilerek, havzada program paydaşlarının sürece dâhil olmaları ve sürdürülebilirlikte rol almaları sağlanabilir. Bu süreç programın uygulamaya aktarılması ile vücut bulacaktır. Bu programdan yararlanacak olanların ve kolaylaştırıcı unsurların program amaçlarına katkılarını artırmakla mümkün olacaktır. Hüsnü M. Özyeğin Vakfı kırsal kalkınma programlarında belirli bir sinerji oluşturmak, bütünlüklü çalışmak ve daha etkin uygulamalar yapabilmek açısından havza düzeyinde-alan bazlı çalışmayı prensip edindiği için, "Havza Kalkınma Programı Kurulu"nun oluşturulması ve güçlendirilmesi çalışmanın ana unsurlarından biri olacaktır. Burada amaç, havzadaki dinamikleri etkilemek ve kullanmak, orada yaşayanlar için bir alan yaratmak, onların sesi olmaktır.

“Havza Kalkınma Programı Kurulu” ile ilçede ve ilde halkın ve özel kesimin elindeki kaynakları harekete geçirerek hizmet sunumuna, kapasite inşasına ve güçlendirmeye yönelik kalkınma müdahalelerinin bir karışımını uygulayarak, yerleşim düzeyindeki sosyal, ekonomik ve çevresel gelişmeyi sağlamaktır. Kurul özellikle program kapsamındaki yerleşimlerin muhtarları, örnek çiftçileri, lider kadınları ve kamu birimleri ile STK temsilcileri ve özel sektörden katılımcılardan oluşacaktır. Çalışma alanında genelde mevcut sorunların çözümü ve sürdürülebilir bir kalkınma ortamının yaratılması ancak bu tür yapılanmalarla gerçekleşebilir. Bu Kurulun oluşumu ve çalışma esasları şu biçimde açıklanabilir: Yerel halk, yerel STK’lar ve kamu birimlerini katılımcı kırsal kalkınma yaklaşımı amacıyla sürdürülecek çalışmaların bir sonucu olarak ortaya çıkacak mevcut oluşumları destekleyici ve gelecekte formel yapıya dönüşebilecek şekilde bir “Kalkınma Kurulu”nun oluşturulması katılımcı bir kalkınma yaklaşımı açısından önem taşımaktadır.

Program kapsamındaki yerleşimleri içine alacak şekilde nüfus, cinsiyet, yaş dengesi gözetilerek, farklı toplumsal grupları (kadın, genç, topraksız, engelli vd.) temsil yöntemiyle oluşturacak ve işleyecek Havza Kurulu sorunların çözümünde halk katılımının da önemli bir aracı olacaktır. Oluşturulacak kurulda, deneyim sahibi yerel önderler, temsilciler veya bazı doğal üyeler bulundurulması ayrıca üzerinde düşünülebilecek konulardır. Kurulun çalışma yöntemi (toplantı sıklığı, üye sayısı, karar önerme ve/veya alma yeterliliği, temsil ve uygulama gücü vb. konular katılımcı bir biçimde) üzerinde uzlaşma sağlanarak yazılı şekle dönüştürülebilir. Havzada yürütülecek kalkınma etkinliklerine ilişkin olarak ilgili taraflarla ilişki kurma, yeni proje hazırlama, öneri geliştirme, sonuçları izleme-değerlendirme vb. konularda görev alacak kalkınma kurulu zamanla kendi çalışma plan ve takvimini de oluşturarak hedeflerine ne ölçüde ulaşabildiği konusunda “öz değerlendirmeler” de yapabilir. Kurul belirli aralıklarla gereğinde program kapsamındaki yerleşimleri içerecek katılımlarla toplanarak havzanın sorunları, yapılanlar ve yapılması gerekenler ile alınacak önlemler detaylı olarak tartışılır ve sonuçları arşivler. Bu süreçlerde saha elemanları da kolaylaştırıcı rol oynarlar. Bu yolla kurul hem kendini dışsal açıdan değerlendirme şansına da sahip olabilir, dinamik bir yapı kazanabilir hem de yerel kurumsallaşmaya katkıda bulunabilir. Kalkınma Kurulu’na programda yer alacak eğitimci grupları, teknik uzmanlar, danışmanlar da gereksinim duyulduğunda destek verecektir.

Kırsal kalkınma programının sürdürülebilirliğinde “Havza Kalkınma Programı Kurulu”

kadar program kapsamında kurulacak ve/veya var olan desteklenecek kooperatiflerin, üretici birliklerinin ve diğer STK’ların da önemli rolü olacaktır. Özellikle kooperatifler kurumsal, mali sürdürülebilirlik açısından kilit rol oynayacaktır. Bunun için program kapsamında kooperatifçiliğe özel bir önem verilecek ve burada toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımı da dikkate alınacaktır. Kooperatiflerin tabana dayalı kurulması, kendi dinamikleri ile ayakta durması, ürünlerin pazarlamasında ve girdi tedarikinde etkin rol oynaması ve bütün bunlar için aktif ve sorumlu bir ortak yapıya sahip olması hem sürdürülebilirlik hem de somut katkılar sunması açısından önemli olacaktır.

Program İle Sağlanacak Fayda-Çıktılar

Ravanda Havzası Kırsal kalkınma Programı öncelikle 8 yerleşim yerinde yürütülecektir. Bu yerleşim yerlerindeki nüfus programın doğrudan yararlanıcılarıdır. 8 yerleşim yerinde bitkisel üretim ve hayvancılık faaliyetleri temel geçim ve gelir kaynağıdır. Program kapsamında hayata geçirilecek 2 adet işleme ve paketleme tesisi ile buralardan elde edilecek ürünler işlenerek daha yüksek katma değerde pazarlanacaktır. Bu ailelerin ekonomik durumlarına yansiyacak ve refah artışında önemli bir araç olacaktır. Diğer yandan başta kadınlar ve gençler hem bu tesislerde çalışacaklar hem de lojistik ve ürün geliştirme konularında çalışacaklar ile özellikle gençlere yönelik istihdam oluşturulmuş olacaktır. Programın bir de doğrudan görünmeyen çıktıları olacaktır; program kapsamında verilecek eğitimler, kapasite geliştirme faaliyetleri, kültürel etkinlikler yerel halkın kalkınma konularından daha fazla yararlanması ve kendi ayakları üzerinde durmalarına yardımcı olacaktır. Programın en önemli çarpan etkisi ise ilçeler düzeyinde olacaktır; ürün işleme, pazarlama, markalaşma, tanıtım, kültürel etkinlikler ve havzanın tanınırlığı ile çok daha fazla bir nüfus programın çıktılarından yararlanabilecektir. Bu faydaların yanı sıra faaliyetler sonucunda beklenen çıktılar:

- Havzada bağ alanında %5-10 artış
- Üzüm üretiminde %20 artış
- Süt üretiminde %10-15 artış
- Havzada üretilen ürünlerin işlenmiş-paketlenmiş, markalı katma değeri yüksek biçimde pazarlanması
- Tarımsal eğitim-yayım hizmetlerinde ve çiftçi mesleki kapasitesinde artış
- Programdan doğrudan yararlanacak çiftçilerin gelirlerinde %20-30 oranında artış
- Özellikle kadınlar ve gençler için yeni iş ve istihdam alanları
- Mevcut Derneğin örgütlenmesinde güçlenme.

İzleme-Değerlendirme, Nicel Etki Değerlendirme, Sosyal Etki Analizi

Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Programı kapsamında hayata geçirilecek olan faaliyetlerin ilerleme raporlarıyla takip edilebilmesi ve programın hedef coğrafya ve topluluk üzerindeki etkisinin ölçülebilmesi için aşağıda özetlenen izleme değerlendirme çalışmaları yapılacaktır:

İç Raporlama: Aylık, 6 aylık ve yıllık raporlama: Program yöneticisi saha ve merkez ofis faaliyetlerini ve bütçe kullanımını ilerleme raporu olarak GAP ve Uygulayıcı Kuruluş/ların yöneticileri ile paylaşır. Böylece çalışmalarının seyri ve iç değerlendirme süreci işletilmiş olur.

İzleme ve Dış Değerlendirme: Programın Danışma Kurulu programın seyrini 6 ay arayla saha ziyaretleri ve raporlamalar aracılığıyla izler. İzleme ve dış değerlendirme proje danışmanları tarafından yıllık olarak yapılır ve GAP BKİ ile Uygulayıcı Kuruluş/ların YK'sına iletilir. Bu izleme çalışması programın hedeflenen seyrinde ilerlemesinin sağlanması, gerekli revizyonların zamanında ve sağlıklı yapılmasına olanak tanıyacaktır. Danışma Kurulu üyeleri her yılın sonunda GAP ve Uygulayıcı Kuruluş/ların yöneticilerinin katılacağı istişare toplantılarında görüşlerini doğrudan da aktaracaklardır.

Nicel Etki Analizi: Programın başlangıcında programın etkilerini ölçülebilir kılmak üzere 2012 yılında hane bazlı anket çalışması yapılmıştır. Programın GAP- Uygulayıcı Kuruluş/lar ortaklığıyla devam etmesi koşulunda 2018 yılı sonunda -ara değerlendirme- çerçevesinde hane bazlı anket çalışması tekrarlanacak ve nicel değişkenler belirlenecektir. Bu çalışmanın sonucu 2019-2023 planlamasının olası revizyonları için de değerlendirilecektir.

Sosyal Etki Analizi: Programın hedef kitle üzerinde yarattığı dönüşümü ortaya çıkarmak üzere etkin bir sosyal etki analizi yapılacaktır. Bu analiz programın belirlenecek fazlarında yapılacak odak grup görüşmeleri, derinlemesine mülakatlar, anahtar kişi görüşmeleri vb. teknikler kullanarak hayata geçirilecektir.

Program Kitabının Oluşturulması: Programın yıllık raporları, izleme değerlendirme süreçlerinden ortaya çıkan belgeler, nicel etki analizi ve sosyal etki analizi sonuçlarının derlendiği bütünlüklü bir Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Yaklaşım Programı yayınlanacaktır.

Ek:1 Ravanda Havzası Küçükbaş Hayvancılık ve Süt Ürünleri İşleme Ön Fizibilitesi

PROJE HAKKINDA TEMEL BİLGİ

Projenin Yeri:

Proje küçükbaş hayvancılığın özellikle dağ köylerinde iyileştirilmesi ve olanaklar ölçüsünde yaygınlaştırılması amacıyla uygulanacaktır. Bunun yanı sıra Havzada seçilecek bir yerleşimde koyun-keçi sütünü işleyecek bir işleme tesisi kurulacaktır. Tesisin kurulmasında amaç sütü değerlendirmek, ürünün katma değerini artırmak ve böylece yoksul ailelerin refahına katkıda bulunmaktır. Bu tesisin 10 dekar arazi üstünde kurulması planlanabilir. Yatırımın yapılacağı arazi Kaymakamlığa, Belediyeye veya şahsa ait olabilir.

Projenin Sektörü

Gıda sektörü, "süt ve süt ürünleri alt sektörü"

Projenin Amacı

Ravanda Havzası'ndaki ve civardaki köylerde temel geçim kaynağı olan küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi yoluyla sütünün değerlendirilme ve bu yolla daha fazla gelir yaratılmasıdır. Proje ile 3-4 ton/gün süt işleme kapasitesine sahip "**Küçükbaş Hayvancılığa Dayalı Süt ve Süt Ürünleri İşleme Tesisi**" kurulacaktır. Proje kapsamında peynir, yoğurt, tereyağı üretimi yapılacaktır.

Projenin Gereçesi:

Küçükbaş hayvancılık ve buna dayalı süt ve süt ürünleri işlem alt sanayi, beslenme ve yerel kalkınmanın sağlanmasında, bölgesel ve sektörler arası dengeli kalkınmada, kırsal alanda işsizliğin azaltılmasında, yeni istihdam olanaklarının yaratılmasında ve kalkınma finansmanının öz kaynaklara dayandırılmasında önemli bir potansiyele sahiptir. Temel olarak hayvancılık, yem sanayi, et ve et ürünleri sanayi, süt ve süt ürünleri sanayi, dericilik, veteriner ilaçları ve hayvancılık ekipman sanayilerine yeni istihdam alanları yaratmakta, hayvancılığa girdi sağlamak ve hayvansal ürünlerin işlenmesiyle katma değer artışına neden olmaktadır. Ekonomik yapıyı oluşturan tarım, işletmelerin gerek yapısı gerek üretim süreçleri ve gerekse kuruluş yerleri, toprağa ve doğaya bağımlılıkları açısından

önemli farklılıklar arz etmektedir. Havzada küçükbaş hayvancılık ekstansif koşullarda yapılmakta ve daha çok dağlık ve engebeli yerlerde yoğunlaşmıştır. Koyun ve keçi yetiştiriciliği etinden, sütünden, yapağı, deri ve gübrelerinden yararlanılan önemli bir hayvansal üretim faaliyetidir. Küçükbaş hayvancılıkta ağırlıklı olarak meraya dayalı bir beslenme şekli her zaman tercih edilmiştir. Bu biçimdeki besleme hayvanların yeterli şekilde beslenememelerine neden olmakta sonuçta gerek et olsun gerekse süt olsun verim düşüklüğüne sebep olmakta ve aşırı otlatılan meralarda ise erozyona sebebiyet verilmektedir. İşte bu proje hem hayvanların bakım koşullarını ve besleme olanaklarını iyileştirecek hem de nitel gelişmeye katkıda bulunabilecektir. Proje süt ve süt ürünleri işleme sanayinin gelişmesini ilçede hedeflemesinin yanı sıra her doğumda koyun başına daha fazla kuzu alınması, yıl içerisinde kuzulama sayısının artırılması, koyun-keçilerde et veriminin artırılarak küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin önemli bir alt sektör haline getirilmesini de hedeflemektedir. Bu projenin genel hedefleri projenin yaygınlaştırılması ile yoksul köylerde küçükbaş hayvancılığın daha iyi koşullarda yapılmasının sağlanması, üretimde verimliliğin artırılması, süt ürünleri işleme tesisiyle ürünlerin katma değerinin artırılması, markalaşmanın da katkısı ile yoksul köylerde yaşayan nüfusun sosyal ve ekonomik gelişmesine olumlu yönde katkıda bulunmaktır. Proje ile gerek hayvansal üretim gerekse hastalıklara karşı mücadele birim başına küçükbaş hayvandan verimliliğini arttırılmasına dönük bilgilendirme ile kaliteli ürünler elde edilmesi sağlanacaktır ve küçükbaş hayvancılık Havzada önemli bir geçim kaynağı olacak, istihdam imkanı ve gelir sağlanacaktır.

Projenin sahibi

Ravanda Havzası'nda GAP-BKİ, özel sektör, Kaymakamlık, ve/veya üretici örgütleri iş birliğinde kurulacak **"Küçükbaş Hayvancılığa Dayalı Süt ve Süt Ürünleri İşleme Tesisi"** yeni bir yatırım olacaktır. Ayrıca, çok ortaklı bir girişim olarak da proje tasarlanabilir. Bunun için katılımcı değerlendirme yaklaşımı dikkate alınmalı ve tüm paydaşlar bir araya gelmelidir.

Tahmini süre

18 ay

Toplam Tahmini Bütçe

478.000 TL (sabit yatırımlar itibarıyla)

AMAÇ

Ravanda Havzası'nda refah düzeyinin yükselmesi, bunda küçükbaş hayvancılığın katkısının artırılmasıdır. Bunun için de küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi hedeflenmektedir.

GEREKÇELENDİRME

Bu Konuda Daha Önce Yürütülen Projeler

Proje konusu ile ilgili Türkiye'nin değişik yerlerinde çok sayıda proje bulunmaktadır fakat bir ilçenin kalkınmasını hedef alan ve küçükbaş hayvancılığı bütüncül olarak geliştirmeyi hedefleyen proje çok azdır. Ravanda Havzası'nda küçükbaş hayvancılığa dayalı üst ürünlerini işleyecek bir tesis daha önce kurulmamıştır ve bu amaçla proje de uygulanmamıştır.

İhtiyaç ve Sorunların Saptanması

Proje konusu ile ilgili olarak havzada detaylı araştırmalar yapılmıştır. Özellikle küçükbaş hayvan varlığı, sütün nasıl değerlendirildiği, yetiştiricilikteki temel sorunlar dikkate alınarak proje konusu oluşturulmuştur. Alan çalışmasında özellikle sütün nasıl değerlendirildiği konusu ele alınmıştır. Bununla ilgili yapılan değerlendirmede bazı köylerde kadınların ev ortamında peynir, tereyağı, yoğurt üretiminde buldukları ve bunu Gaziantep ilinde tanıdıkları aracılığı ile sattıkları belirlenmiştir.

Hedef Grubun Tanımlanması ve Tahmini Sayı

Hedef grup Ravanda Havzası'nda dağ, yamaç köylerinde bulunan ve kaynakları sınırlı olan köylerdir. Bu köylerin sayısı 8 olup (program kapsamındaki köyler), yaklaşık projeden doğrudan etkilenecek hane sayısı 350 arasında (1.373 nüfus) olacaktır.

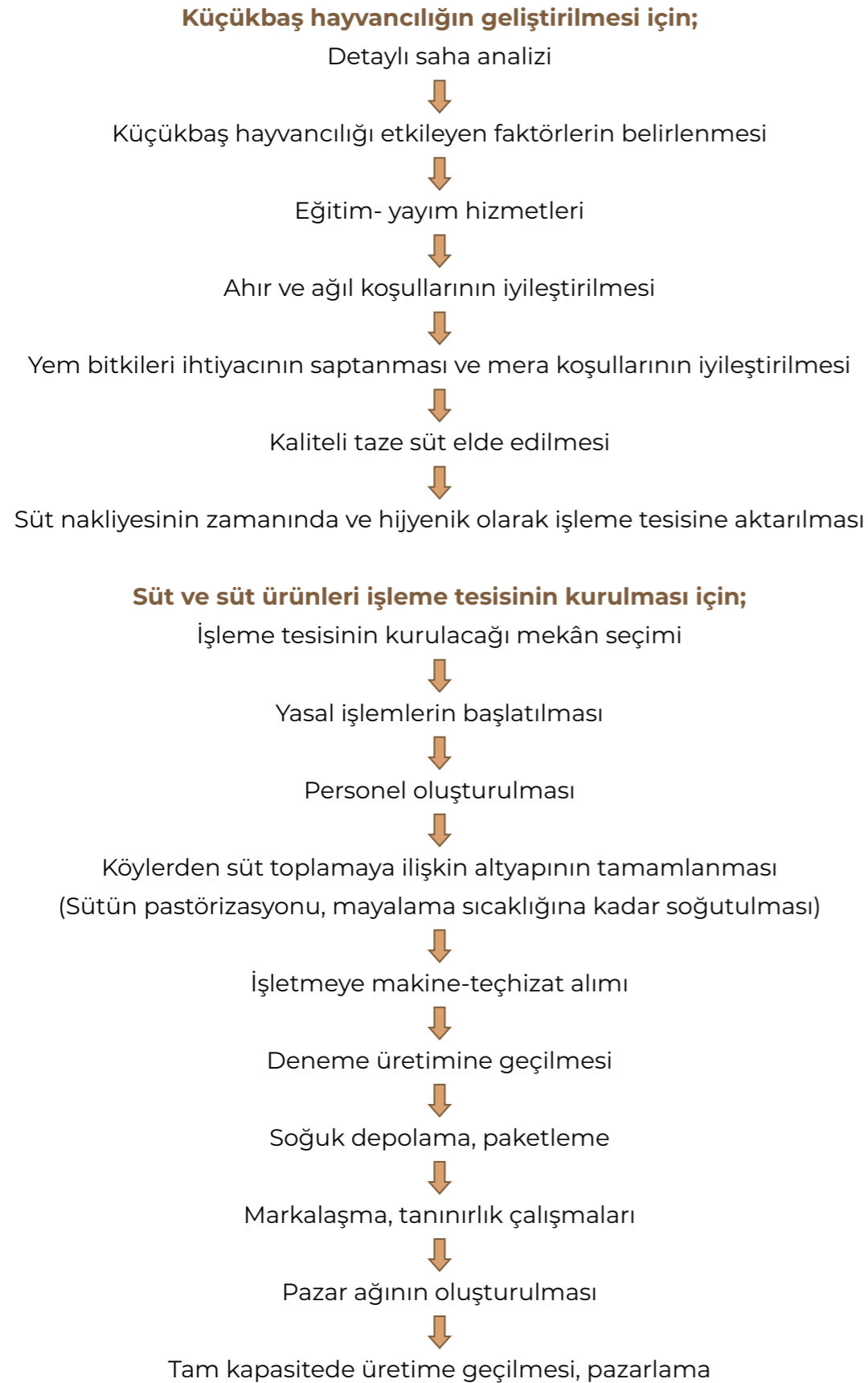
FAALİYETLER

Ana Faaliyetler

- Proje tam fizibilitesinin yapılması
- Köylerin küçükbaş hayvancılık açısından daha detaylı analizleri
- Projeye dâhil olacak ailelerin saptanması
- Proje kuruluş yerinin seçimi, işletme kuruluş yerinin seçimi ve binasına başlanması
- Üreticilere eğitimler verilmesi
- Yatırımın tamamlanması
- Üretime geçilmesi
- Tanıtım, pazarlama
- Sürdürülebilirlik için örgütlenme

PROJENİN SÜRESİ VE FAALİYET PLANI

Proje 18 ayda tamamlanacaktır. Faaliyet planı aşağıda şematize edilmiştir:

KURUMSAL ÇERÇEVE VE İŞLETME MODELİ

Proje ile ilgili yatırımlar, maliyetler sadece GAP-BKİ tarafından Havzaya ayrılan/ ayrılacak pay ile değil aynı zamanda projeyi yürütecek kuruluşun belirleyeceği yöntem ile üretici katkısı, Kilis Valiliği, Kilis İl Özel İdaresi, Kilis Tarım ve Orman İl Müdürlüğü vd. kurum/kuruluşların da katkılarıyla olabilecektir. Burada özellikle elde edilecek sütün nasıl değerlendirileceği önem kazanmaktadır. Çünkü proje tamamen yeni bir tesisin kuruluşuna yönelik yatırımdır. Mal ve hizmet üretimine yönelik olarak ana makine ve teçhizat ile yardımcı tesisleri içeren, arazi-arsa, bina-inşaat harcamalarını da kapsayan komple bir yatırım olacaktır. Şu an her iki ilçe genelinde 25.000 küçükbaş hayvan varlığının bulunduğu dikkate alınırsa söz konusu tesis 3-4 ton/gün süt işleme kapasitesine sahip olabilecektir.

BEKLENEN SONUÇLAR

Hedef Gruplar Üzerinde Beklenen Etki

Projenin öncelikli hedef grubu küçükbaş hayvancılık ile uğraşanlardır. Bunlar 350 hane olup yaklaşık 2.100 nüfusa denk gelmektedir. Proje ile bu hanelerin küçükbaş hayvancılıkları gelişecek, süt verimi artacak ve sütlerini daha rahat satabileceklerdir. Proje ile bu hanelerin yıllık gelirlerinde %30-50'ye varan artışlar olması hedeflenmektedir. Diğer yandan, işleme tesisi köy halkının ortak olabileceği bir modelde işlevsellik kazanırsa bu gelirin çok daha fazla artması anlamına gelebilir.

Somut Çıktılar

- İlçedeki küçükbaş hayvan sayısında %50 artış görülebilecek.
- Süt veriminde %30-40 artış olabilecek.
- Üreticiler sütünü daha rahat ve yüksek fiyattan değerlendirebilecek.
- İlçede günde 3.000-4.000 kg/gün süt işleyen bir tesis devreye girecek.
- İşletmede 8-9 kişiye istihdam sağlanacaktır.
- Bazıları için yeni ve bazıları için ek gelir kaynağı oluşacaktır.

Sürdürülebilirlik

Projenin sürdürülebilirliği kurumsal yapılanmaya bağlıdır. Bunun ise katılımcı bir yaklaşım ile oluşturulması önemlidir. Projenin sahibi Kaymakamlık, İl Özel İdaresi veya bizzat köylülerin kendisi olabileceği gibi, bunların arasında ortak bir işletmecilik modeli de düşünülebilir. Diğer yandan, köylerde kurulacak bir kalkınma kooperatifi veya şirketleşme yoluyla da bu sağlanabilir. Böylece hem kurumsal hem de ekonomik sürdürülebilirlik sağlanabilir.

BÜTÇE DÖKÜMÜ VE TAHMİNİ MALİYETLER

Etüt Proje giderleri:

Yatırıma ait etüt ve proje çalışmalarlarıyla ekonomik ve teknik araştırma masrafları ile yatırım dönemi işletmeye alma sırasında ihtiyaç duyulacak kontrolörük, müşavirlik eğitimi gibi konularda yapılacak harcamalar için **12.000 TL** öngörülmüştür.

Bina-İnşaat giderleri:

Bina inşaat ve gerekli iç yollar, bağlantı yolları ve benzeri işler dahil olmak üzere söz konusu harcamalar için piyasa fiyatları göz önünde tutularak hesaplanmıştır. Buna göre toplam metrekare olup **150.000 TL** harcama belirlenmiştir.

CİNSİ	TOPLAM İNŞAAT ALANI (m2)	TUTAR (TL)
İdari ve İşçi Binası	60	32 000
Örnek Ağıl	250	64 000
Süt işleme	100	36 000
Atölye -Araç parkı	200	10 000
Trafo jeneratör odası	20	8 000
TOPLAM	630	150.000

Mal ve Hizmet Üretimine yönelik makine teçhizat gideri:

Projemizde kullanılacak alet ve ekipmanlar ana makine teçhizat gideri **90.000 TL** olarak belirlenmiştir. Kullanılacak malzemeler:

Peynir Üretimi

- Komple Modern Mayalama Teknesi (2 adet)
- Baskı Ağırlıkları (24 adet)
- Santrifüj Pompa (3 adet)
- Tuz Hazırlama Teknesi (1 adet)
- Hal Filtresi (1 adet)
- Salamura Pastörizasyon Tankı (1 adet)
- Beyaz Peynir Masası (1 adet)
- Teneke Taşıma Arabası (1 adet)
- Teneke Kapama Makinesi (1 adet)
- Paketleme Masası (1 adet)
- Teleme Kıрма Bıçağı (1 adet)
- Faraş (1 adet)

Yardımcı işletmeler makine ve teçhizat gideri:

Projede kullanılacak yardımcı makine ve teçhizat gideri: **150.000TL**

Kullanılacak malzemeler:

- Soğuk Hava Oda ve Ekipmanları (1 adet)
- Jeneratör (1 adet)
- Hidrofor (1 adet)
- Trafo (1 adet)

Taşıma ve Sigorta Giderleri:

Taşıma ve Sigorta Giderleri olarak toplam **30 000 TL** öngörülmüştür.

Montaj Giderleri:

Ana fabrika yardımcı işletme tesislerinin montajı ile ilgili tüm masraflar için toplam makine teçhizat bedeli %5 kadar alınmıştır. Buna göre 16.000 TL harcama öngörülmüştür.

Genel Giderler:

Haberleşme aydınlatma ilan ve benzeri masraflar ile emlak taşıt alımları vergileri yatırım dönemi tefrişi ile ilgili olarak **15.000 TL** 'lik harcama öngörülmüştür.

Personel Gideri:

Tam kapasitede işletmede 10 kişi istihdam edilecektir.

Toplam personel gideri yıllık 190.000 TL

Elektrik-Telefon Gideri;

Tesisin aydınlatma ve kullanacağı elektrik miktarı

Yıllık Elektrik-Telefon Gideri 20.000 TL

PROJENİN GELİRLERİ

Projemizde üretilen ürünler ve toplam yıllık gelirleri:

A) 600 kg/gün peynir;

600 kg/gün x 200 gün x 25 TL/kg (değişik peynir çeşitleri olarak) = **3.000.000 TL**

B) 540 kg /gün yoğurt;

540 kg/gün x 200 gün x 6 TL/kg = **648.000 TL**

C) 70 kg / gün tereyağı;

70 kg/gün x 200 gün x 40 TL/kg = **560.000 TL**

TOPLAM YILLIK GELİRLER
Peynir: 3.000.000 TL
Yoğurt: 648.000 TL
Tereyağı: 560. 000 TL
TOPLAM GELİRLER: 4.208.000TL

Projenin Gelir Gider Özeti

GİDERLER	TUTAR (TL)
TOPLAM SABİT YATIRIM GİDERLERİ	
Arazi gideri	-
Etüt proje giderleri	12.000
Bina-inşaat giderleri	150.000
Mal ve hizmet üretimine yönelik makine teçhizat gideri	90.000
Yardımcı işletmeler alet ve ekipman gideri:	150.000
Taşıma sigorta gideri	30. 000
Montaj giderleri	16. 000
Genel giderler	15. 000
Diğer giderler	15. 000
TOPLAM SABİT YATIRIM TUTARI	478.000
İŞLETME GİDERLERİ	
Personel gideri	190.000 (yıllık)
Elektrik gideri	20.000 (yıllık)
Süt bedeli (3.500 kgx140 günx4 TL (koyun-keçi sütü))	1.960.000
TOPLAM İŞLETME GİDERİ	2.438.000
TOPLAM YILLIK GELİRLER	4.208.000 TL

TOPLAM SABİT YATIRIM TUTARI-TL	838.000
TOPLAM İŞLETME GİDERİ-TL	2.438.000+22.750 (amortisman)=2.460.750
GELİR(peynir, yoğurt, tereyağı)	4.208.000
BEKLENEN GELİR	4.208.000-2.460.750 = 1.747.250TL

EKONOMİK DEĞERLENDİRME

Proje için gerekli sabit yatırım ve işletme sermayesi tutarlarının GAP-BKİ kaynaklarından ve/veya ildeki kamu kurumlarından ya da özel girişimcilerden sağlanacağı varsayılmıştır.

İstihdam Etkisi

Projenin hayata geçirilmesi ile yaratılacak istihdam, özellikle işsizliğin yüksek olduğu bölgelerde yatırım kararının alınmasında önemli bir göstergedir. Proje ile tam kapasitede işletmede 20 kişi çalışacağı varsayılmıştır.

Sonuç

Proje potansiyeli olan bir köy yerleşiminde veya ilçe merkezinde bir alanda gerçekleşecektir. ***Proje gelir gider analizi değerlendirilmesi sonucu ekonomik rantabl ortaya çıkmaktadır.***

Ek:2 Ravanda Havzası İlçesi Üzüm İşleme ve Kurutma Tesisi Projesi EKONOMİK ANALİZ (FİZİBİLİTE ETÜDÜ)

Konu

Ravanda Havzası'nda üreticilerin ürettikleri malların (üzüm, zeytin, pekmez, pestil, vs.) endüstriyel üretime dönüştürülmesi halinde yapılması gereken yatırımlar ve kurulması planlanan işletmenin karlılık analizlerinin yapılması.

Bu proje Havza için yapılan fizibiliteden hareketle yaklaşık 2 milyon TL olacaktır.

Ek:3 Bölgesel Tasarım Açısından Ravanda Havzası'nda Kırsal Kalkınma Programı

Ravanda Havzası Kırsal Kalkınma Programında "Bölgesel Tasarım Açısından Havza Analizi"nin yapılması amacıyla uzman ziyareti (Alayça Erözçelik, Özyeğin Üniversitesi MTF, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü) yapılmıştır. Burada çalışma sonunda ortaya çıkan durum raporlanarak sunulmuştur.

Ravanda Havzası bu raporda, bölgesel tasarım perspektifiyle ele alınmıştır. Raporda ziyaret edilen ve havzada bulunan köyler temelinde bilgiler sunulmuştur. Bölgesel tasarım anlamında havzada ön plana çıkan temel saptamalar şunlardır:

Bölgesel tasarım perspektifinden yaklaşıldığında, HMÖV'nin Ravanda Havzası'nda şimdiye kadar gerçekleştirmiş olduğu çalışmaların oldukça başarılı olduğu ve yörede sosyal ve ekonomik kalkınmaya hizmet ettiği gözlemlenmiştir. Havzayı oluşturan köylerin Polateli ve Musabeyli ilçelerine dahil olduğu ve bu ilçelerin Kilis ilinin yoksul bölgelerini oluşturduğu düşünülürse, yapılan çalışmaların değeri daha iyi anlaşılabilir. Diğer yandan, havzada genç nüfusun varlığı programın ilerleyebilmesi için önemli bir avantaja dönüştürülebilmiş, kadınlar ve çocuklar için dinamik, sürdürülebilir ve çarpan etkisi yaratan çalışmalar yapılabilmektedir.

Vakfın bu kırsal kalkınma programında öncelikli bileşenler ekonomik kalkınma, sosyal, insani ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, havzada örgütlenme ve çevre ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı olarak belirtilmektedir. Altyapı, teknik iyileştirme, ürün odaklı geliştirme ve benzeri faaliyetler bölgede yıllar içinde gerçekleştirilmiştir. Öte yandan, ekonomik ve sosyal anlamda kırsal kalkınmanın Ravanda Havzası'nda Özyeğin Vakfı tarafından faaliyete geçirilen Ravandalı Kadınlar Derneği'nde somutlaşmış olduğunu söylemek de mümkündür. Ziyaretler sonucunda Ravandalı Kadınlar Derneği'ne ilişkin şu bilgiler edinilmiştir:

- Dernek 30'dan fazla üyeye sahiptir ve üyelerin çoğunluğu aktiftir.
- Dernek çeşitliliğe sahip yerel ürünler üretmekte ve satışını gerçekleştirmektedir.
- Dernek faaliyetleri üye kadınlara ekonomik destek oluşturabilmektedir.
- Dernek faaliyetleri ekonomik değer üretimiyle sınırlı değildir, sosyal faaliyetler de çeşitlenebilmiştir. Bu faaliyetleri özellikle AÇEV desteklemiştir.
- Dernek binaları bakımlı ve işlevseldir.
- Dernek faaliyetleri sadece kadınlarla sınırlı kalmamış, erkeklerin yardım ve desteği de alınabilmiştir.

- Dernek faaliyetleri yerel yönetimlerin dikkatini çekebilmiş, bilinirliği sağlanmıştır.
- Dernek üyeleri bilgisayar, muhasebe gibi konularda eğitimler almış ve kendilerini geliştirme fırsatı bulmuşlardır.
- Dernek üyeleri çevrelerinde, derneğe üye olmayan köylülerle ilişkilerini geliştirebilmiş, sosyal ağlarını genişletebilmiştir.
- Dernek üyeleri havza dışına ziyaretler gerçekleştirmiş ve ileriye dönük bir vizyona sahip olmuşlardır.
- Derneğin ekonomik faaliyetlerini yasal çerçevede sürdürülebilir kılmak için girişimlerde bulunulmuştur.
- Yukarıda sayılanlar Ravandalı Kadınlar Derneği konusunda olumlu saptamalardır. Ancak dernek yönetimi ve işleyişi konusunda sıkıntılı durumlar da bulunmaktadır.

Derneğin yerel ürünlerin ve sabun, elışı gibi üretimlerin satışından maddi gelir elde edebildiği görülmüştür. Ancak yapılan görüşmelerde derneğe üye kadınların maddi gelir beklentilerinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Kadınlar daha fazla iş gücüyle daha fazla para kazanabilmek istediklerini belirtmişlerdir.

Derneğin yerel ürün satışının dönemsel olduğu dile getirilmiştir. Yılbaşı ve Ramazan arifesinde yoğunlaşan üretim ve paketleme yıl genelinde eşit dağılım gösterememektedir. Dolayısıyla, dernek üyesi kadınlar ve tedarikçi olarak onlara destek veren diğer kadınlar aylık, minimum da olsa düzenli bir gelire sahip olamamaktadır.

Derneğin yerel ürün yelpazesi geniştir ancak gıda dışı ürünlerin (sabun ve elışı gibi) çeşitliliği fazla değildir. Satışların çoğunluğunun farklı ürünlerin bir arada kutulanarak gerçekleştirildiği düşünülürse, gıda dışı ürünlerin kutu içindeki ağırlıklarının artırılması ve kutu içeriklerinin farklılaştırılması gerekmektedir.

Derneğin ürün satış kanallarının yeterince çeşitlendirilemediği gözlemlenmiştir. Bu nedenle satış perakendede yoğunlaşmakta, emek ve iş gücü açısından toptan satışın faydalarından yeterince yararlanılamamaktadır.

Dernek kadınların sosyal ve ekonomik güçlenmesini önceliklendirdiğinden, erkeklerin faaliyetlere katılımı sınırlı olmuştur. Bu durum yavaş yavaş değişmektedir ancak erkeklerin katılımının hızla desteklenmesi, paylaşımcı bir yapının ortaya çıkarılması gerekmektedir. Erkeklerin, kadınların dernek çerçevesinde yürüttükleri faaliyetlerin ailenin refah düzeyini artıracığı fikrine ulaşması hedeflenmelidir.

Derneğin satışa sunulacak ürünlerinin saklanması, depolanması ve ambalajlandıktan sonra transportasyonu konusunda sıkıntılar olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu sıkıntıların giderilmesinin dernek çerçevesinde kadınlar ve erkeklerin birlikte çalışmasıyla mümkün olabileceği görüşüne varılmıştır.

Dernekte toplanan ürünlerin satış öncesi detaylı bir kalite kontrolden geçmediği ancak

bazı ürünlerde kalibrasyon yapıldığı öğrenilmiştir. Bu durumun özellikle yoğun sipariş dönemlerinde kargaşaya yol açtığı, maliyet fiyatını artırdığı ve tedarikte tıkanmalara sebep olduğu dile getirilmiştir.

Diğer yandan, Ravandalı Kadınlar Derneği'nin aktif ve dinamik bir dernek yapısına sahip olduğu, bu özellikleriyle örgütlenme açısından başarılı bir örnek oluşturduğu da akıldan çıkarılmamalıdır. Bu dernek sayesinde havzada sosyal inovasyon olarak tanımlayabileceğimiz değişimler meydana gelmiştir. Bu noktadan sonra, tasarım paradigmasının sosyal inovasyona nasıl katkıda bulunabileceğine bakmakta fayda vardır.

Bölgesel Tasarım Stratejisi

Ravanda Havzası bölgesel tasarım stratejisinin programın bundan sonraki aşaması için, Ravandalı Kadınlar Derneği'nin faaliyetleri üzerinden kurgulanması gerektiği düşünülmüştür. Çünkü, yukarıda belirtildiği gibi, sosyal inovasyonu tetikleyen bileşenler Vakfın programının ilerleme sürecinde oluşturulmuş ve havzadaki değişim süreci derneğin kuruluşuyla başlamıştır. Bir diğer yandan, sosyal aktivitelerle desteklenen derneğin varlığı, Ömerli ve Besni ilçelerinde karşılaşılan bağlantı (connectivity) eksiklik ve yetersizliklerini de büyük ölçüde gidermiş, dolayısıyla bağlantı konusunda birincil derecede önemli sorun kalmadığı gözlemlenmiştir.

Bundan sonraki aşamada tasarım paradigmasının sürece katabileceği yenilikçi çözümler ve kolaylaştırıcı (enabler) olarak sürece katkıda bulunabileceği noktalar geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Bölgesel tasarım açısından bakıldığında havzanın gelişim potansiyelinin büyük olduğunu söylemek mümkündür. Bölgesel tasarım stratejisi, tasarım prensiplerine birebir örtüşecek bir yapıda ele alınabilir. Yaratıcılık yöntemlerini bu havzanın genelinde kullanmak, Ür-Ge ve girişimcilik üzerinden sistemi yönetmek de seçilecek tasarım stratejisi olmalıdır.

Sosyal inovasyon için bölgesel tasarım konusunda geliştirilen stratejide nirengi noktaları belirlenmiştir. Bu noktaların periferisinde bütünleşik bir örgü olarak hem ekonomik hem çevreye dair hem de sosyal gelişme ve değişim durmaktadır. Ravandalı Kadınlar Derneği özelinde bu nirengi noktaları:

- Dernek yönetiminde sistematizasyon,
- Üretim sürecinin yönetilmesi,
- Satış ağlarının genişletilmesi,
- Fiyat politikasının belirlenmesi ve konumlandırma (positioning),
- Kurumsal kimlik ve marka yönetimi,
- İnovatif Ür-Ge olarak belirlenmiştir.

Dernek yönetiminde sistematizasyon

Dernek yönetiminin gelişim politikasına uygun olarak yeniden şekillendirilebilmesi ve yoğunluk dönemlerindeki talebi karşılayabilmesi (Yılbaşı ve Ramazan özelinde) için kişilerin becerilerine göre yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bu yeniden yapılandırma SWOT, TRIZ ve altı düşünen şapka (sixthinkinghats) yöntemleri kullanılarak sistematik olarak yapılabilir ve görev değişiklikleri (taskshift) derneğin kurumsal yapısının içinde bir kriter olarak belirlenebilir. Bu sayede dernek üyesi kadınlar arasında görev değişimi normalize edilebilir ve paylaşımcılık düzeyi artırılabilir. Erkeklerin görev dağılımındaki yeri de aynı ölçütler çerçevesinde yükseltilebilir ya da farklı görev tanımları yapılarak aynı ölçütlerde sürece dâhil olmaları sağlanabilir. Halihazırda verilmekte olan eğitimler bu sistematizasyonu kolaylaştırıcı rol üstlenebilir.

Üretim sürecinin yönetilmesi

Üretim sürecinin yönetilmesi doğrudan tasarım sürecinin yönetilmesi anlamına gelmektedir. Havzada birincil derecede önemli olan üzüm ve hemen arkasından gelen zeytin ve Antep fıstığı ürün desenini belirlemede ve derneğin ürün yelpazesinde yer almaktadır. Ancak özellikle üzüm ve zeytinde son ürün çıktısına ulaşabilecek teknik donanım havzada bulunmamakta, destek komşu il ve ilçelerden alınmaktadır. Oysa ki Ravanda Havzası'nda (Polateli ve Musabeyli'de) teknik donanım ve işleme tesisiyle son ürün aşamasına ulaşmak mümkündür, mikro ölçekte, aile işletmesi çapında işleme tesisleri kapasiteyi karşılayabilecek durumdadır. Öte yandan kalibrasyon ve kalite kontrol derneğin çeşitli ürünlerinde teknik donanım gerektirecek bir konudur, bu konuda inovatif çözümler literatürde mevcuttur.

Derneğin sabun, elışı gibi gıda dışı üretimlerinin tasarım sürecini neredeyse tamamlamış olduğu görülmüştür. Sabun atölyesinin kurulmuş olması, sipariş üzerine dantel ve keçe hediyelik eşya üretilebilmesi olumlu adımlardır. Ancak dernek üyesi kadınların kendilerine ait, özgün işlerini maddi değere dönüştürebilmelerini sağlamak için yaratıcılıklarının geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü, yaratıcılığın yerellikten doğmadığı, dolayısıyla girişimciliğe dönüşmediği örnekler sürdürülebilir olamamaktadır ve ne yazık ki Türkiye'de yerel insanları (kadınları) tasarım ve yaratıcılıktan uzak, salt emek-yoğun iş gücü olarak kullanan birçok girişim örneği vardır. Üyelerle yapılan görüşmelerde Ravandalı Kadınlar Derneği'nin bu kısır döngünün dışına çıkma kapasitesine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Üretim süreci gıda dışı ürünlerde yaratıcılığın geliştirilmesiyle başlamalı, ürünlerin hikayeleri derlenmeli, tasarım senaryoları kurgulanmalı, modelleme, prototipleme gibi aşamalardan geçtikten sonra sürdürülebilir üretim hedeflenmelidir.

Gıdada da, gıda dışı ürünlerde de süreç yönetiminin tasarlanması gerekmektedir ve bu konuda akademinin tasarım çalışmaları yoluyla anlamlı bir destek sağlayabileceği düşünülmektedir.

Satış ağlarının geliştirilmesi

Derneğin şimdiye kadar ağırlıklı olarak FİBA Holding kuruluşlarına ürün satışı yaptığı dile getirilmiştir. İnternet üzerinden satışın henüz yeni yeni geliştiği, farklı kanallardan münferit siparişlerin geldiği ancak düzenli olmadığı, yoğunluğun perakendede olduğu bildirilmiştir. Yılbaşı ve Ramazan paketleri dışında satışın bütün yıla dengeli bir biçimde yayılmadığı, pazar penetrasyonunun sağlanamadığı aktarılmıştır. Dernek sorunsuz bir biçimde satış yapabilir hale geldiğinde satış ağlarının geliştirilmesi için pazarlama stratejisi geliştirilebilir.

Öncelikle derneğin gıda ürünlerinin perakende ve toptan satışı için kanallar oluşturmak, böylelikle düzenli ürün tedariki ve çıkışını sağlamak gerekmektedir. Bu kanallar hem ilçe/ il/ komşu iller düzeyinde hem de Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyükşehirler düzeyinde oluşturulmalıdır. Saklama, paketleme ve koruma koşulları perakende ve toptan satış düşünüldükçe planlanmalı, uygun ürün ambalajları tasarlanmalıdır. Fiziksel satış noktaları (kiosklar, organik ürün pazarları, sivil inisiyatifler, çevreci marketler vb.) yaratılmalı, bu satış noktalarında derneğin tanıtımına da dikkat edilmelidir.

İnternet üzerinden satış da bir diğer yöntem olarak görülebilir ancak derneğin beklentisi olan yıl içinde dengeli ve düzenli satışı tek başına sağlamakta yetersiz kalacaktır. Halen uygulanmakta olan mailing list dağıtımı, iletişim kanalı olarak yeniden tasarlanmalı ve haftalık/aylık koli gönderimi gibi özellikle kentsel hedef kitlesi geniş olan bir modele dönüştürülmelidir. Bu da, özellikle iletişim tasarımı bölümlerinin devreye girmesiyle kolaylıkla sağlanabilir.

Kurumsal kimlik ve marka yönetimi

Halihazırda Ravandalı Kadınlar Derneği'nin ürünleri "Kırsalda Umut Var" sloganını taşıyan kutularda satışa sunulmaktadır. Kutu ve slogan satış kavramı olarak şimdiye kadarki faaliyetlerle örtüşmektedir ancak bundan sonrasında derneğin hedeflediği özerklik ve sürdürülebilirlik çerçevesinde yeterli olmayacaktır. Dernek, "Ravandalı Kadınlar Derneği" adıyla markalaşmalı ve bilinirliği artırılmalıdır. Markalaşma sürecinde,

Derneğin kuruluş ve şimdiye kadarki gelişim sürecinin hikayesinin yazılması,
Bu hikayeye bağlı olarak görsel iletişim tasarımının (amblem/logo) yapılması,
Ürün ve POP malzemenin tasarlanması (gıda dışı ürün, şeffaf/ karton/ cam ambalaj, kutu, paket, poşet, çanta vb.),

Tasarlanan her birimin bir kurumsal kimlik çatısı altında toplanabilmesi,
Markanın iletişim kanalları yoluyla tanıtımının yapılması,
Satış sonrası süreçlerin marka bilinirliğini artıracak şekilde yönetilmesi,
Markanın rekabet şansının satış dışı faaliyetlerle artırılması ve
Markanın Ravandalı kadınlar tarafından sahiplenilmesi gerekmektedir.

Elbette, yukarıda dile getirilen süreç dernek için birden bire aşırı büyümeye dönüşmemeli ve büyüme stratejisi de markalaşma sürecinde konumlandırma ile paralel olarak kurgulanmalıdır.

İnovatif Ür-Ge

Derneğin uzun yıllar boyu faaliyetini sürdürebilmesi ve sosyoekonomik kalkınmanın tüm havzada gerçekleşebilmesi için inovatif ürün geliştirmeye de ihtiyaç vardır. Yapılan ziyaretlerde özellikle süt ve üzüm temelli ürünlerin yarı mamulden öteye geçemediği, çeşitliliklerinin sınırlı olduğu ve sadece klasik yöntemlerle üretildikleri görülmüştür. Şu anda SWOT tablosunda bir zayıflık olarak görünen bu durumun tersine çevrilebilmesinin yolu yenilikçi fikirlerin ürün üzerinden geliştirilmesidir. Bu fikirler gastronomi yöntemleri kullanılarak farklı lezzetlerin yaratılması olabileceği gibi, ürünün alışılmış formunu tasarım yöntemleriyle değiştirmek, saklama koşullarını ambalajla iyileştirmek de olabilir.

TEMEL ÇIKARIM

Şüphesiz, Ravanda Havzası'nda Özyeğin Vakfı tarafından yıllar içerisinde yapılmış çalışmalar sosyal inovasyonu tetiklemiş ve köylerde olumlu bir değişim süreci başlatmıştır. Bu sürecin sektöre uğramadan devam etmesi, yapıcı etkisinin havzanın tamamına yayılması ve sürdürülebilir olması arzulanmaktadır. Bölgesel tasarım stratejisi yukarıda Ravandalı Kadınlar Derneği perspektifinden geliştirilmiş ve seçilmiş köylerin genelinde yapılacak kırsal kalkınma çalışmalarına destek olması hedeflenmiştir. Diğer yandan, daha önceki raporlarda da dile getirildiği gibi, bölgesel tasarım müdahaleleri bu çalışmalardan bağımsız olarak düşünülmemeli, çalışmaların çerçevesi netleştikten sonra üzerinde yeniden düşünülerek ve diğer çalışmalara eklenmek üzere ele alınmalıdır.

Özyeğin Üniversitesi
Çekmeköy Kampüsü Nişantepe Mah.
Orman Sok. 34794 Çekmeköy - İSTANBUL

Tel: +90 (216) 564 97 40
Fax: +90 (216) 564 90 53
E-mail: info@hmov.org
husnuozyeginvakfi.org.tr